

Archeologienota

Kortrijk Burgemeester Vercruysselaan 5: Nieuwbouw

Deel 1: Verslag van Resultaten

Titel

Archeologienota Kortrijk Burgemeester Vercruysselaan 5: Nieuwbouw. Deel 1: Verslag van Resultaten

Auteur

Emmy Van Laere
Met bijdragen van Thaisa Van Speybroek

Erkende archeoloog

BAAC Vlaanderen bvba
OE/ERK/Archeoloog/2015/00020

BAAC-Projectnummer

2021-0150

Plaats en datum

Gent, 3 december 2020

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 1636
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

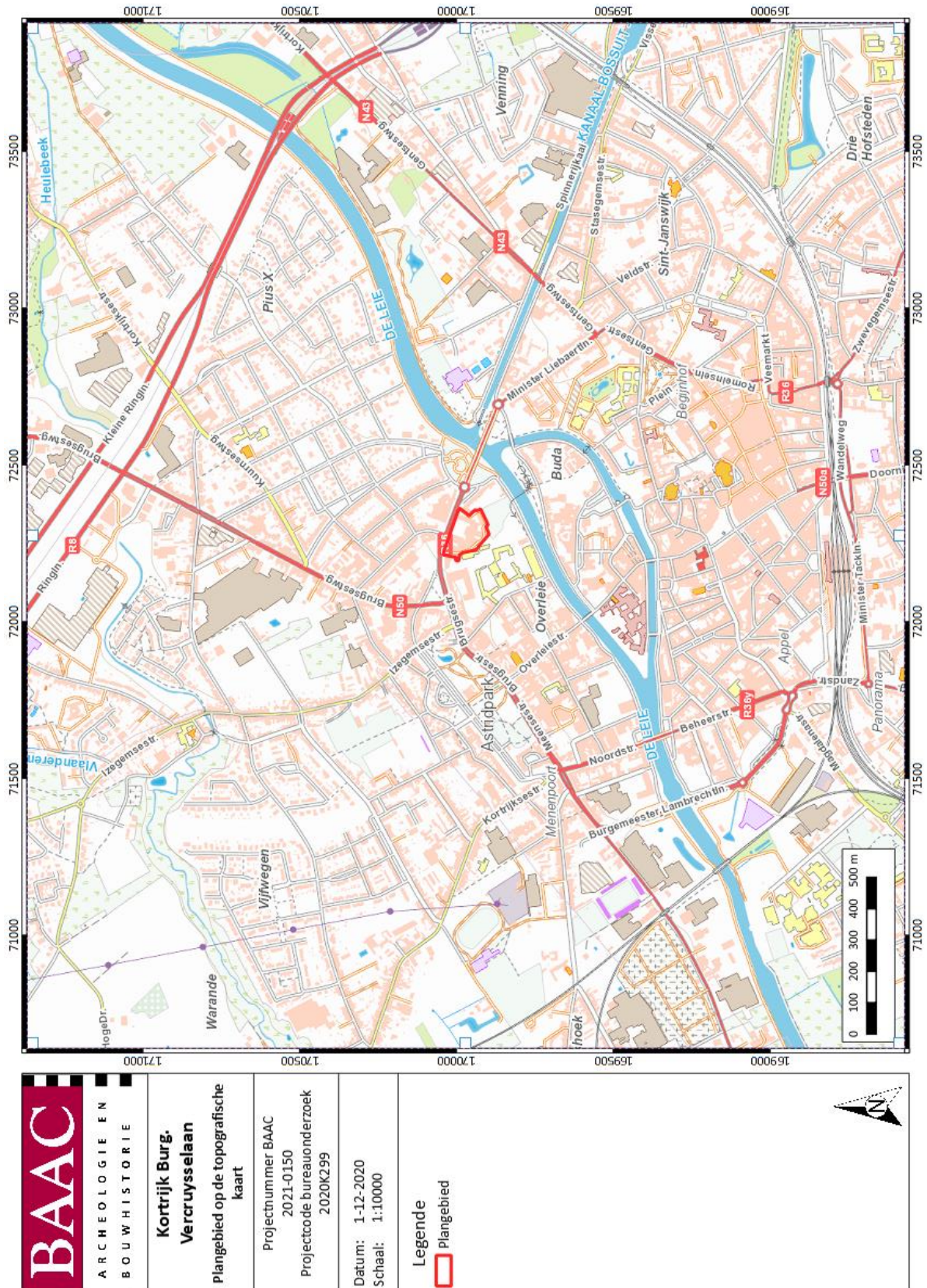
Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte.....	1
1.1	Administratieve gegevens	1
1.2	Juridisch kader en onderzoektraject	4
1.3	Aanleiding	4
1.4	Huidige situatie en geplande werken	5
1.4.1	Huidige situatie	5
1.4.2	Gekende verontreiniging en verstoringen	6
1.4.3	Geplande werken en bodemingrepen	10
1.5	Randvoorwaarden	16
2	Bureauonderzoek	17
2.1	Werkwijze en strategie	17
2.1.1	Onderzoeksdoelstelling	17
2.1.2	Onderzoeksvragen	17
2.1.3	Methoden en technieken	17
2.2	Assessment	19
2.2.1	Landschappelijk kader	19
2.2.2	Historisch kader	31
2.2.3	Cartografische bronnen	35
2.2.4	Archeologisch kader	39
2.3	Synthese onderzoeksresultaten	44
2.3.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	44
2.3.2	Archeologische verwachting.....	44
2.4	Besluit	46
2.4.1	Potentieel op kennisvermeerdering	46
2.4.2	Afweging noodzaak verder vooronderzoek.....	46
3	Samenvatting.....	48
4	Lijsten.....	49
4.1	Figurenlijst.....	49
4.2	Plannenlijst.....	49
4.3	Tabellenlijst	49
5	Bibliografie	50

1 Beschrijvend gedeelte

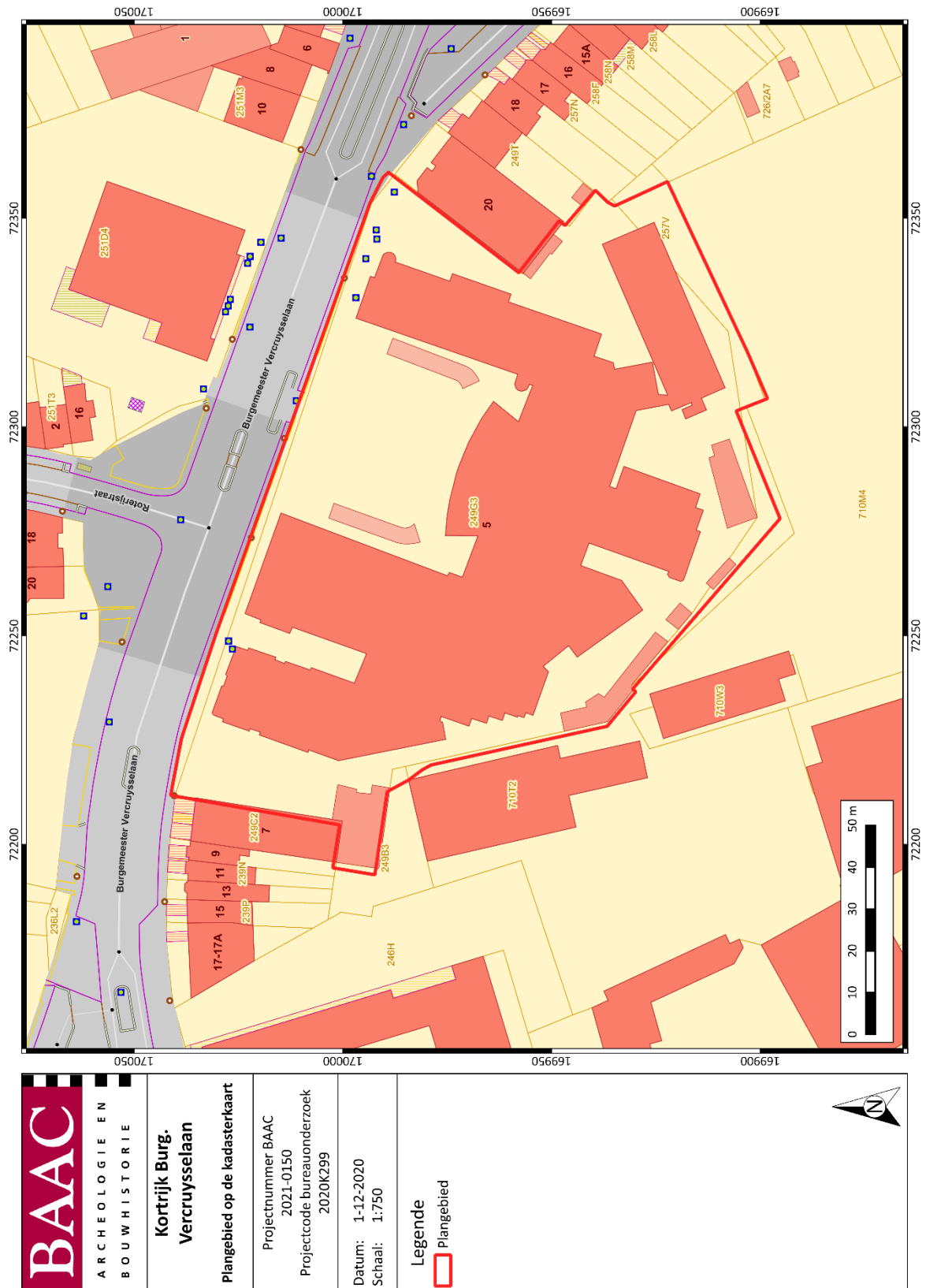
1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Kortrijk Burgemeester Vercruysselaan 5: Nieuwbouw		
Ligging	Burgemeester Vercruysselaan 5, gemeente Kortrijk, provincie West-Vlaanderen		
Kadaster	Gemeente Kortrijk, Afdeling 2, Sectie A, percelen 249G3, 257V		
Coördinaten	Noordwest:	x: 72211,56	y: 170040,20
	Noordoost:	x: 72360,50	y: 169987,52
	Zuidwest:	x: 72362,98	y: 169925,93
	Zuidoost:	x: 72229,42	y: 169936,51
Oppervlakte plangebied	14.000 m ²		
Oppervlakte geplande ingrepen	1.902 m ²		
Kartering gewestplan	Gemeenschapsvoorzieningen en openbare nutsvoorzieningen		
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2021-0150		
Bureauonderzoek	Projectcode	2020K299	
	Erkende archeoloog	BAAC Vlaanderen (Erkenningsnummer: 2015/00020)	
	Betrokken actoren	Emmy Van Laere (archeoloog) Thaïsa Van Speybroek (archeoloog)	
	Betrokken derden	/	

Plan 1: Plangebied op topografische kaart¹ (digitaal; 1:10.000; 01-12-2020)

¹ AGIV 2020d

Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)² (digitaal; 1:250; 01-12-2020)

² AGIV 2020b

1.2 Juridisch kader en onderzoekstraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het **vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**. Indien op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde uitspraak te doen aangaande de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving. Het vooronderzoek is uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk 4.0.

1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de initiatiefnemer een nieuwbouw gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder de aanleg van wooneenheden met ondergrondse parkeergelegenheden) die qua omvang een directe bedreiging kunnen betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

Voorafgaand de geplande nieuwbouw dient de bestaande bebouwing gesloopt te worden. Deze werken en te nemen maatregelen, zijnde geen verder vooronderzoek maar wel sloopvoorwaarden, werden beschreven in de archeologienota met ID 12174.³

³ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/12174>

De totale oppervlakte van het plangebied *Kortrijk, Burgemeester Vercruysselaan 5: Nieuwbouw* bedraagt ca. 14.000 m², de geplande bodemingrepen hebben een oppervlakte van 1.902 m². Het plangebied valt buiten een beschermde archeologische site, ligt niet in een archeologisch vastgestelde zone, maar grenst er wel aan, en komt niet voor op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA, gebieden geen archeologie).⁴ Daarnaast werden voor het plangebied en de directe omgeving geen waarden voor ‘beschermd onroerend erfgoed’ opgenomen in het Geoportaal.

Aangezien het plangebied in een zone voor gemeenschapsvoorzieningen en openbare nutsvoorzieningen ligt, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen, waarop de vergunning betrekking heeft 5.000 m², is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze archeologienota, waarvan akte genomen door het agentschap Onroerend Erfgoed, wordt bij de omgevingsvergunningsaanvraag gevoegd.

1.4 Huidige situatie en geplande werken

1.4.1 Huidige situatie

Op het terrein staat een voormalig ziekenhuisgebouw (Figuur 1). Rond de gebouwen is nagenoeg alle oppervlakte verhard. Onder de parking vooraan zit een ondergrondse parking van één verdieping. Onder de westelijke en oostelijke vleugel en het centrale deel van de zuidelijke vleugel zit een ondergrondse kelder van één verdieping. De vloerplaat van de kelders bevindt zich op een TAW van ca. + 10.65 m. De kelders hebben bijgevolg ca. 3 à 4 m verstoord ten opzichte van het huidig maaiveld. Op het moment van schrijven werden de gebouwen nog niet gesloopt.

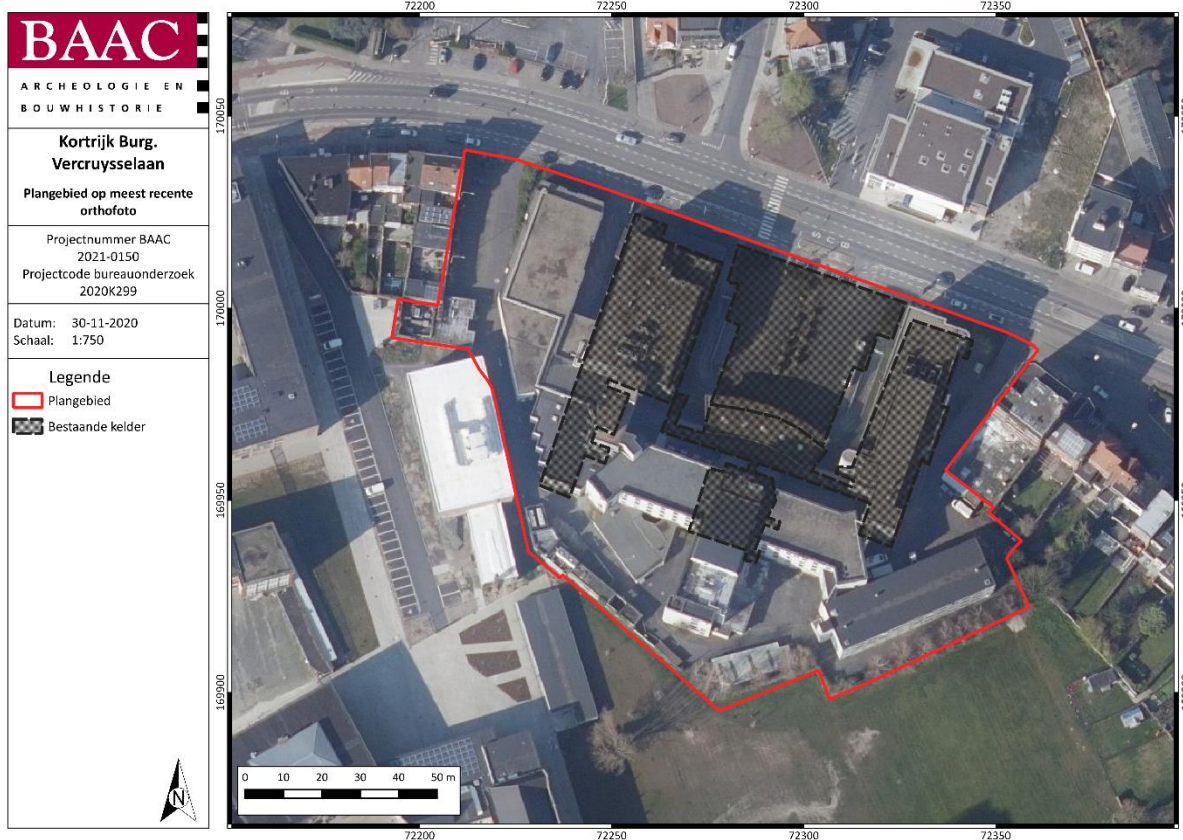
De toekomstige werken zullen ingepland worden op huidig blok A en blok B. Blok A werd in 1982 voltooid en heeft een totale oppervlakte van 2225 m². Blok B werd in 1973 gebouwd en is 5790 m² groot. Blok A is niet onderkelderd.

Figuur 1: Huidige situatie gezien vanuit het noorden⁵

⁴ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020.

⁵ GOOGLE 2020 printscreen genomen op 14/08/2019

Plan 3: Plangebied op de meest recente orthofoto met aanduiding aanwezige kelders (digitaal; 1:1; 30-11-2020)

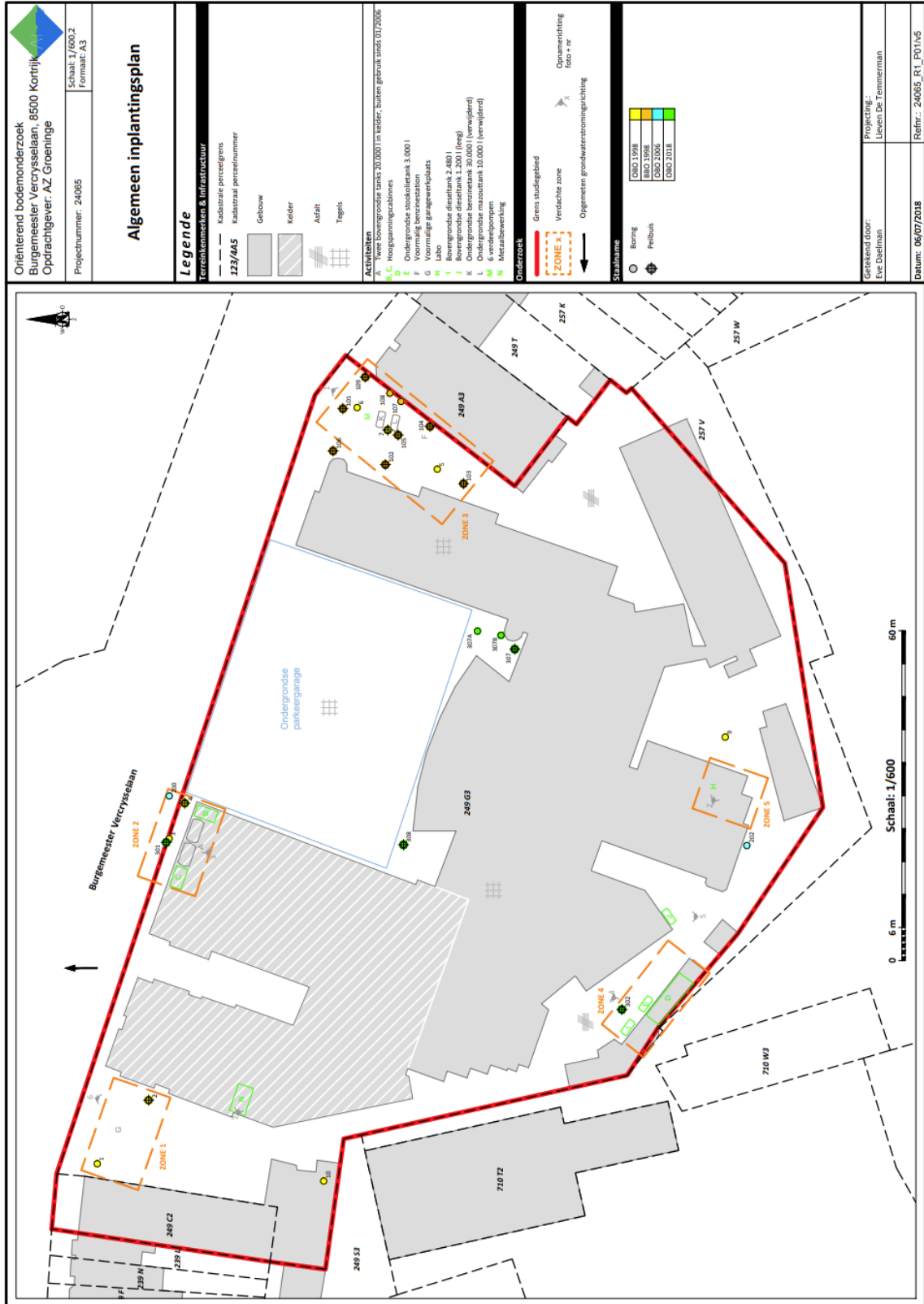
1.4.2 Gekende verontreiniging en verstoringen

De aanwezigheid van de bestaande kelders hebben het plangebied reeds volledig verstoord. Verder werden op het terrein verschillende bodemonderzoeken uitgevoerd om na te gaan of bodemverontreiniging aanwezig is. In verschillende zones kon dit vastgesteld worden. Zone 1 en 2 is hiervoor relevant voor de geplande werken (Figuur 2). Op basis van de aanwezige informatie kon vastgesteld worden dat binnen deze zones sprake is van historische verontreiniging in de vorm van PCB's in het vaste deel van de aarde. Deze verontreiniging komt door de aanwezigheid van een voormalige benzinestation, garagewerkplaats en opslagtanks voor diesel. Een andere oorzaak van de verontreiniging is te wijten aan de puinhopende aan vulgrond die gebruikt werd voor de bouw van het ziekenhuis. De boringen werden enkel gezet op een toegankelijk deel van het terrein.

De garage met werkplaats en opslagtanks bevonden zich in het westelijk deel van het plangebied en was al van voor 1953 in gebruik. De inplanting wordt weergegeven op Plan 4. Het benzinestation is weergegeven in het oosten. In het noordwestelijk deel van het terrein is hierop duidelijk een langgerekt gebouw te zien en enkele kleinere grijze vierkanten (de opslagtanks voor benzine, diesel,...). De vastgestelde verontreinigingszone 1 en 2 komt overeen met de inplanting van het langgerekte gebouw en de inplanting van de tanks. Ten zuiden van de verontreinigingszone werd geen onderzoek gedaan aangezien het bestaande gebouw blok A zich hier bevindt. Er kan echter wel vanuit gegaan worden dat de verontreiniging zich ook onder dit gebouw verder doorzet.

Plan 4: Plangebied op de topografische kaart 1952-1962 met aanduiding van de geplande werken de vastgestelde vervuilde zones (digitaal; 1:1; 02-12-2020).

Figuur 2: Aanduiding verontreinigde zones binnen de contouren van het plangebied⁶

⁶ Plan verkregen via initiatiefnemer

De diepte van de aanwezige verhardingen werd eveneens nagegaan. Uit verschillende boringen kon vastgesteld worden dat de verharding tot 55 cm – mv aanwezig is. Boringen 2 en 3 bevinden zich ter hoogte van de geplande werken.

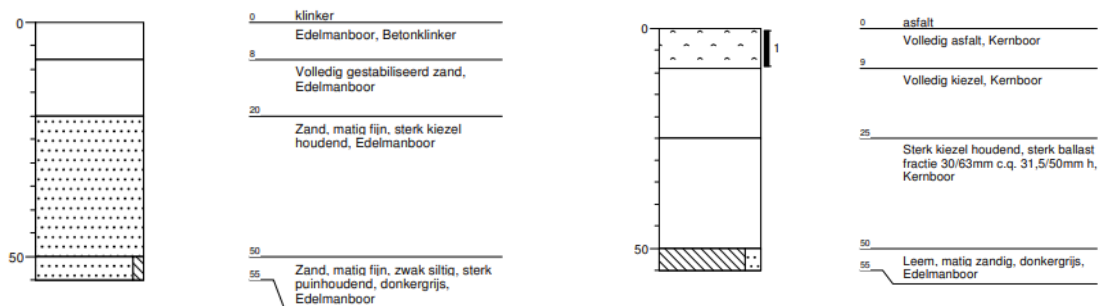
Figuur 3: Aanduiding van de uitgevoerde boringen om de diepte van de verharding na te gaan⁷

Boring: B2

X: 72224,28
Y: 170021,06
Datum: 14-08-2019

Boring: B3

X: 72216,00
Y: 170012,00
Datum: 14-08-2019

Figuur 4: Boorbeschrijving¹

⁷ Plan verkregen via initiatiefnemer

1.4.3 Geplande werken en bodemingrepen

Algemeen

De opdrachtgever plant op het terrein de bouw van een studentenhuis, een bijhorende conciërgewoning en parkeerplaatsen. Deze werken omvatten de eerste fase van het totale nieuwbouwproject. Elke fase zal een bijhorende omgevingsvergunning omvatten. Voorafgaand de bouw van deze constructies zal een sloop plaatsvinden. Deze werken werden beschreven in de archeologienota met ID 12174⁸ De te slopen gebouwen voor de toekomstige werken omvatten Blok A en Blok B.

Figuur 5: Plangebied met aangeduide te slopen constructies. De te slopen constructies relevant voor de geplande werken van deze archeologienota zijn Blok A (rood) en Blok B (groen)⁹

Studentenhuis

Het toekomstige studentenhus zal plaats bieden voor 172 studentenkoten en heeft een H-vormig uiterlijk. Het gebouw zal uit acht bouwlagen bestaan waarvan één ondergronds. De ene helft van deze ondergrondse verdieping zal zich volledig binnen het gabarit van de bestaande kelder bevinden. De andere helft, de westelijke helft zal ingepland worden op de plaats waar nu een gebouw zonder onderkeldering staat. De beide stelen zullen half onder de grond verzonken worden tot een diepte van ca.1.8 m – mv. De ondergrondse verdieping zal onder meer plaats bieden aan een fietsenstalling,

⁸ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/12174>

⁹ Plan verkregen via initiatiefnemer

ontspanningsruimtes en technische ruimtes. Beide helften worden via een smalle technische verbinding met elkaar verbonden. De totale oppervlakte van het studentenhuus bedraagt 857 m².

Omgevingsaanleg

Rondom het studentenhuus, op ca. 2.40 m van het gebouw, zal een wegnis aangelegd worden met een hellingsgraad van 6.4% die zal leiden naar de fietsenstalling. Tussen beide stelen zal een zone in verharding aangelegd worden. In het noorden is dit een verharding die op hetzelfde niveau als het gelijkvloers aangelegd zal worden. Hier zal zich eveneens de inkom van beide stelen bevinden. In het zuidelijke deel zal een patio ingericht worden op dezelfde diepte als de ondergrondse verdieping, zijnde ca. 1.8 m – mv. Deze patio kan via enkele trappen bereikt worden en via de gemeenschappelijke ruimtes. In totaal zal de omgevingsaanleg een grondoppervlakte van 810 m² innemen.

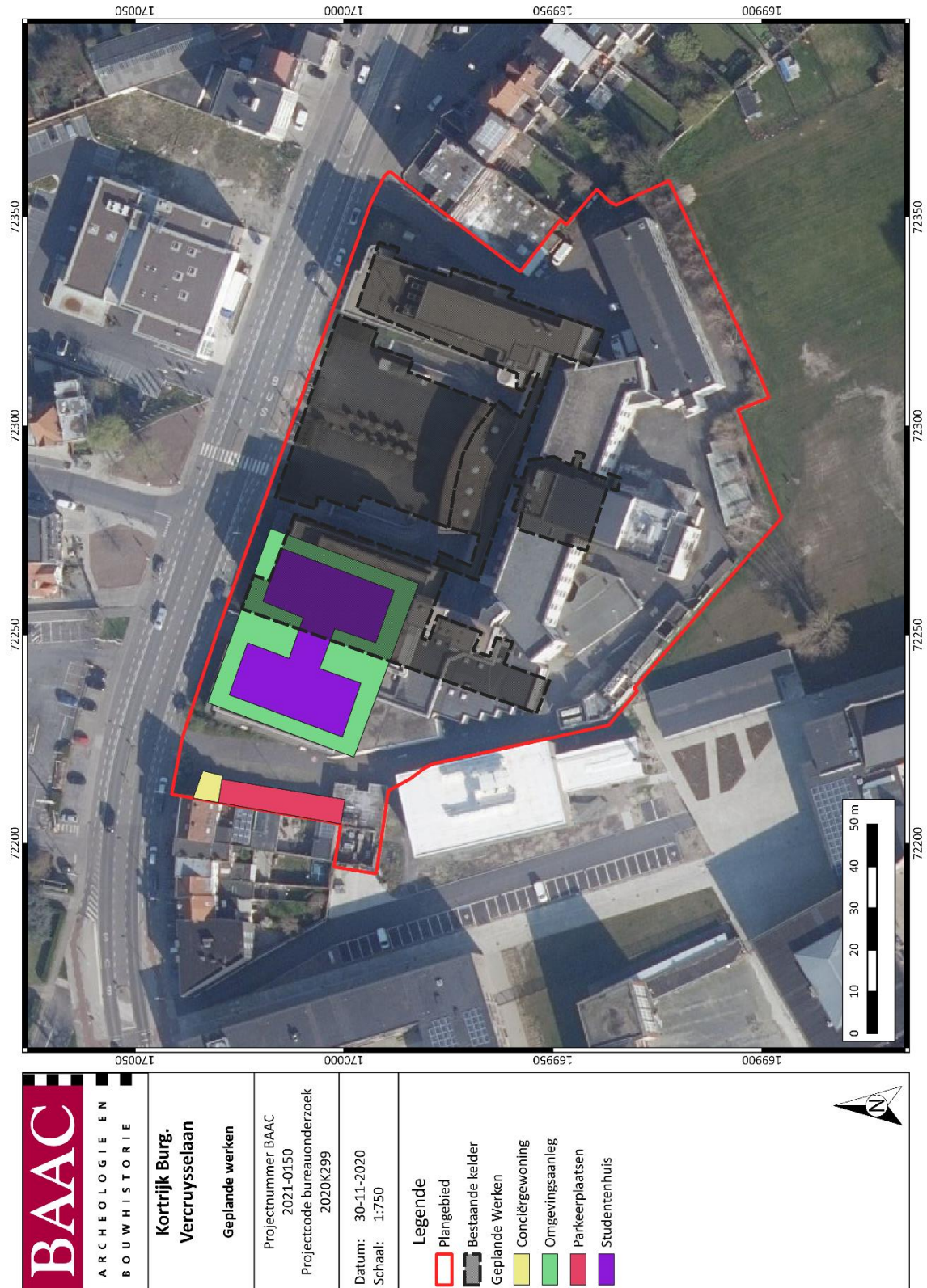
Conciërgewoning

Ten westen van het studentehuis zal een conciërgewoning voorzien worden. Deze woning heeft geen onderkeldering en is 90 m² groot in grondoppervlakte.

Parkeeraanleg

Ten zuiden van de conciërgewoning en ten westen van het studentenhuus zal een parking ingericht worden voor ca. 7 plaatsen. De oppervlakte van deze parking is ca. 125 m².

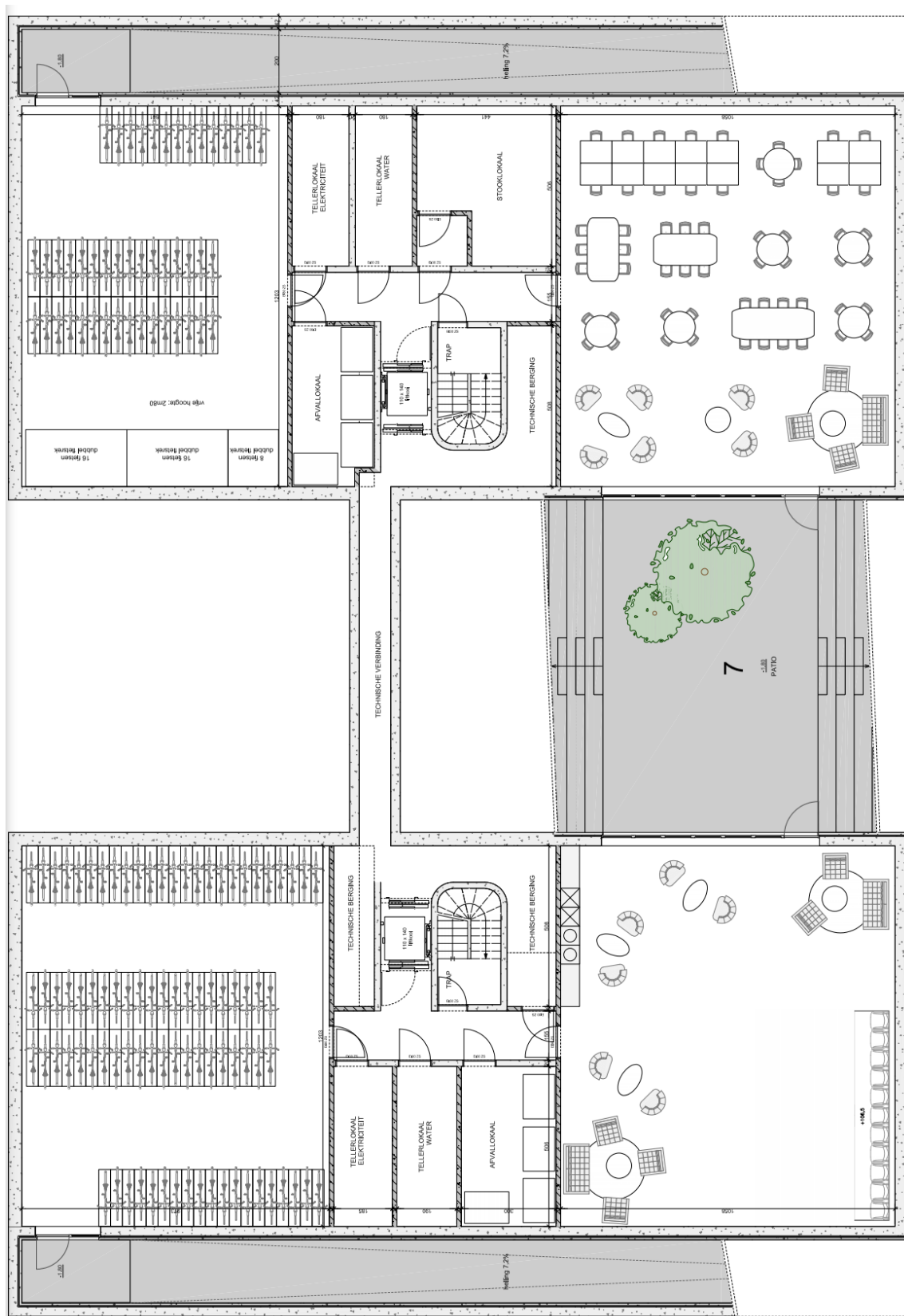
Zowel de parking als de conciërgewoning zullen ingepland worden binnen het gabarit van de bestaande verharding.

Plan 5: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting¹⁰ op orthofoto¹¹ (digitaal; 1:1; 30-11-2020)

¹⁰ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

¹¹ AGIV 2020c

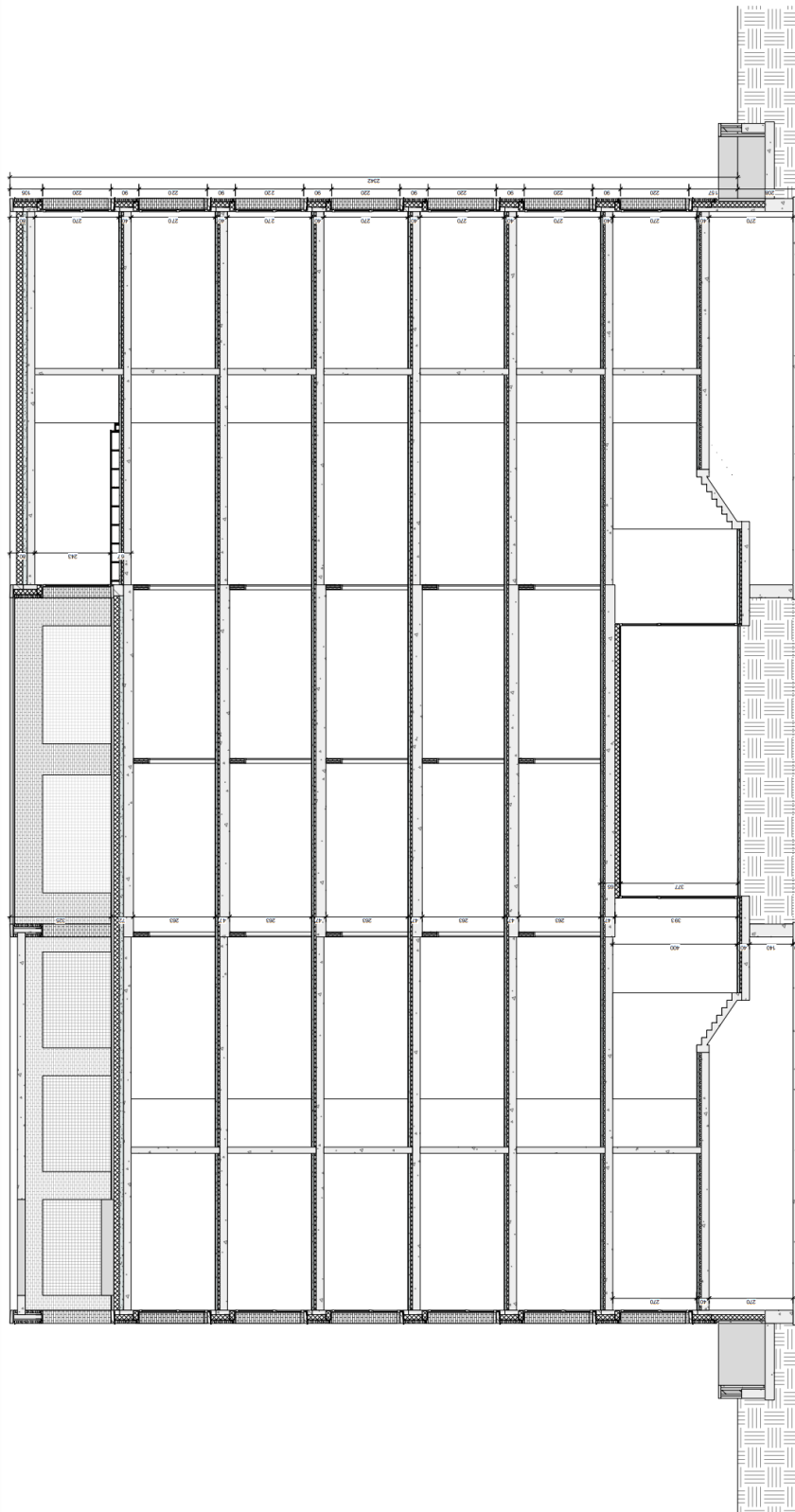
Figuur 6: Inplantingsplan ondergrondse verdieping¹²

¹² Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 7: Inplantingsplan gelijkvloers¹³

¹³ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 8: Doorsnede van het studentenhuys¹⁴

¹⁴ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Impactanalyse

De geplande werken omvatten de bouw van een nieuw studentenhuis met bijhorende conciërgewoning, parkeerplaatsen en omgevingsaanleg. Het merendeel van deze werken zal geen verdere impact op de bodem teweeg brengen. De oostelijke helft van het studentenhuis en de omgevingsaanleg zal volledig binnen het gabarit van de bestaande verstoring plaatsvinden, nl. ter hoogte van een bestaande kelder van het voormalig ziekenhuis. De vloerplaat van deze kelder heeft een TAW van + 10.65 m, terwijl de geplande werken ter hoogte van deze werken zullen plaatsvinden tot een TAW van ca. + 12.40 m. De nieuwe ingreep ter hoogte van deze kelder beslaat 752,68 m². Bijgevolg kan al met zekerheid gesteld worden dat de volledige oostelijke snede van het studentenhuis en de bijhorende omgevingsaanleg geen verdere impact op de bodem zal hebben.

Andere werken die geen bijkomende impact op de bodem zullen hebben, is de aanleg van de parkeerplaatsen en de conciërgewoning. Deze werken zullen zich binnen het gabarit van de bestaande verharding bevinden en ter hoogte van de voormalige garage. Deze werken zijn goed voor een oppervlakte van ca. 200 m².

De overige werken, nl. de bouw van de westelijke helft van het studentenhuis met de bijhorende omgevingsaanleg kunnen nog een bijkomende impact hebben op het bodemarchief. Echter dient hier eveneens rekening gehouden te worden met de voormalige bebouwing (Blok A) en verharding die zeker al voor een deel het bodemarchief aangetast hebben. Voor de bouw van blok A was het terrein ingenomen door een garage met werkplaats en olietanks. In dit gedeelte is geen onderkeldering aanwezig maar de vervuiling kon wel vastgesteld worden. De geplande werken, met een oppervlakte van 895 m² en diepte van ca. 1.8 m – mv, kunnen nog een bijkomende impact hebben. Mogelijk dient hier verder vooronderzoek te gebeuren, dit zal bepaald worden na het bureauonderzoek en toegelicht worden in hoofdstuk 2.4 Besluit.

1.5 Randvoorwaarden

Eventueel verder vooronderzoek kan pas uitgevoerd worden na de sloop van de bestaande bebouwing. Deze werken werden reeds uitvoerig toegelicht in de archeologienota met ID 12174.¹⁵

¹⁵ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/12174>

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze en strategie

In het kader van de sloop van de huidige bebouwing werd reeds een bureauonderzoek uitgewerkt in een archeologienota met ID 12174.¹⁶ Aangezien de contouren van het plangebied niet gewijzigd zijn en het bureauonderzoek een algemene weerslag is van de landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen zal het bureauonderzoek grotendeels overgenomen worden van deze archeologienota. Indien er echter nieuwe gegevens verkregen werden op basis van gekende archeologienota's, nota's of CAI-waarden worden deze wel toegevoegd in dit bureauonderzoek.

2.1.1 Onderzoeksdoelstelling

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek, het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats, zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

2.1.2 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen zullen in dit bureauonderzoek behandeld worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:

- Wat is de aard van deze waarden?
- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

2.1.3 Methoden en technieken

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten.

¹⁶ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/12174>

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Digitaal hoogtemodel
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd.

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19^e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Een concrete huisgeschiedenis is uit het cartografisch materiaal alleen niet af te leiden. De kaarten kunnen wel ondersteunend werken. Naast de gangbare historische kaarten is ook Cartesius geraadpleegd.¹⁷

Volgende historische kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

- CAI-kaart
- Deventerkaart
- Kaart van Pierre Le Poivre
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Poppkaart
- Vandermaelenkaart
- Topografische kaart 1952-1969

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

¹⁷ CARTESIUS 2020

2.2 Assessment

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

2.2.1 Landschappelijk kader

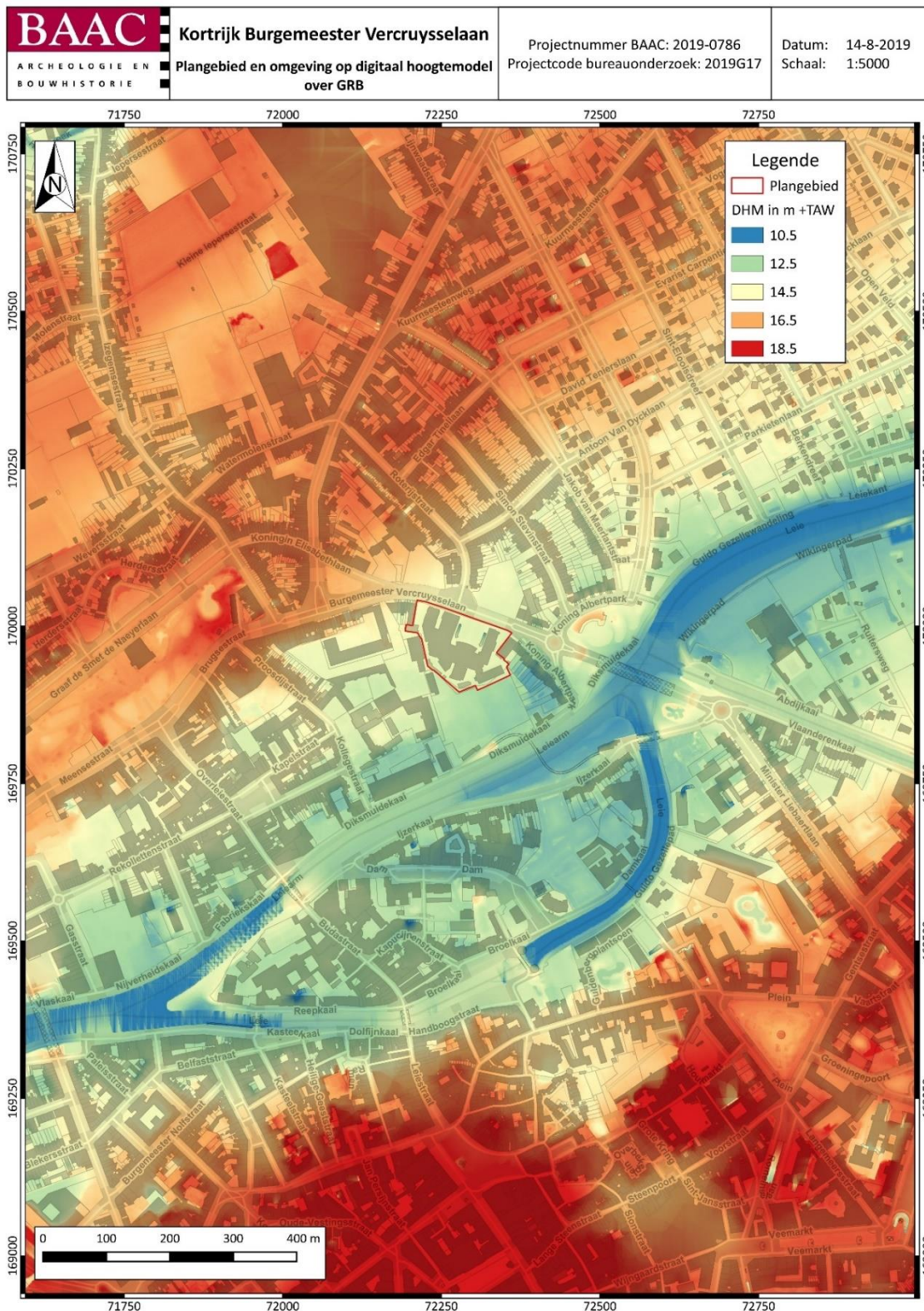
Hieronder volgt een overzicht van het grondgebruik en de aardkundige, hydrografische en fysisch-geografische gegevens van het plangebied.

Topografische situering

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Plan 1 en Plan 2. Het plangebied is gelegen aan de Burgemeester Vercruysselaan nr. 5 in Kortrijk, in een stedelijke omgeving. Ten noorden van het plangebied loopt de Burgemeester Vercruysselaan met bebouwing aan de overkant van de straat. Ten oosten van het plangebied zijn rijwoningen gelegen. Ten zuidoosten van het plangebied is een grasveld dat loopt tot aan de Diksmuidestraat. Ten zuiden van het plangebied is de Sint-Amandssite gelegen, nu een basisschool. Ten westen van het plangebied zijn eveneens rijwoningen gelegen, met daarachter een sporthal.

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen ca. 10,5m en 18,5m + TAW. Het plangebied zelf is nagenoeg vlak en ligt op een hoogte van ca. 14m +TAW (Figuur 9).

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen + 10.50 m (vloerplaats kelder) en + 14.20 m TAW (maaiveld).

Figuur 9: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)¹⁸ met waterwegen (digitaal; 1:1; 14-08-2019)¹⁹

¹⁸ AGIV 2020a

¹⁹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/12174>

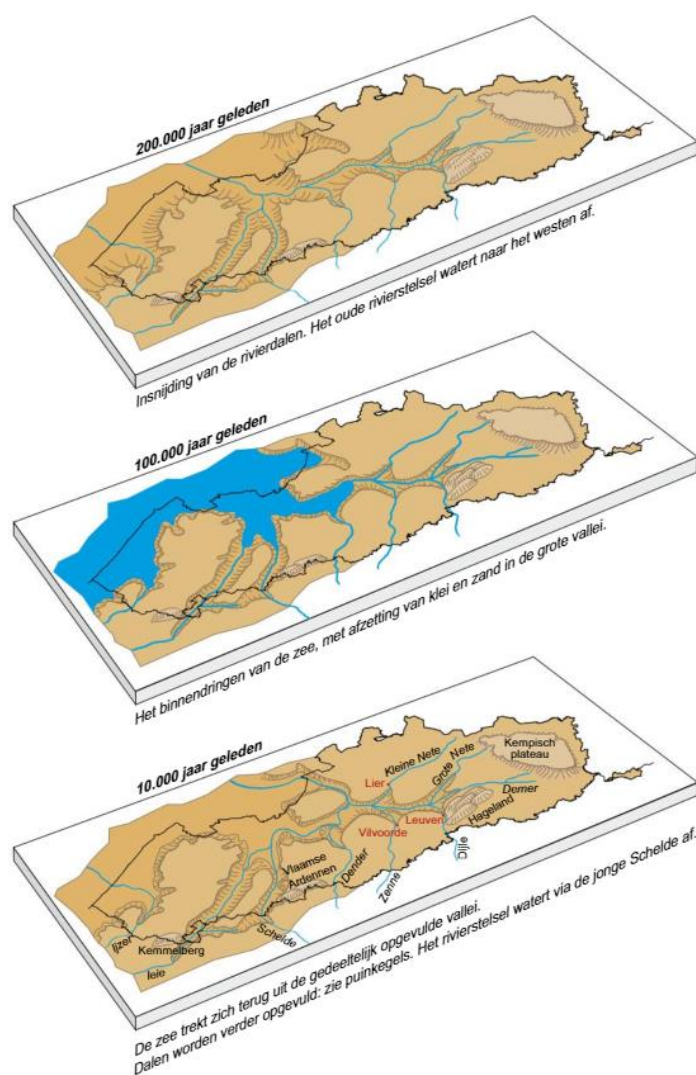
*Figuur 10: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)²⁰ met waterwegen (detail)
(digitaal; 1:1; 14-08-2019)²¹*

²⁰ AGIV 2020a

²¹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/12174>

Landschappelijke situering

In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich in de vallei van de Leie, in de zuidelijke uitloper van de Vlaamse Vallei.²² De vallei van de Leie maakt deel uit van de Vlaamse Vallei (Figuur 11). Dit is een depressie (in feite een complex van deels bedolven thalwegen) die vanaf het midden-cromerien door fluviatiele processen is uitgeschuurd tot diep in het paleogeen- en neogeensubstraat en in de loop van het weichseliaan opgevuld is geraakt. De dikte van dit jong-quartaire opvulpakket kan meer dan 25m, en plaatselijk zelfs tot 30m bedragen. De Vlaamse Vallei vormt een lange zandige vlakte waarvan de kern is gelegen ten noorden van Gent, tussen Maldegem en Stekene. De hoogte ligt er gemiddeld lager dan 10m +TAW. De Vlaamse Vallei heeft oostelijke en zuidelijke uitlopers. De zuidelijke uitlopers vallen min of meer samen met de Leievallei, de Boven-Schelde en Dendervallei. De oostelijke uitlopers strekken zich uit over de as Rupel-Dijle-Demer tot in de buurt van Werchter. In vergelijking met de Scheldevallei komen in de Leievallei dikkere afzettingen over een grotere breedte voor. Het quataire dek is er dikker en aan de westelijke zijde ook lemiger.²³

Figuur 11: De vorming van de Vlaamse Vallei in de loop van het pleistoceen²⁴

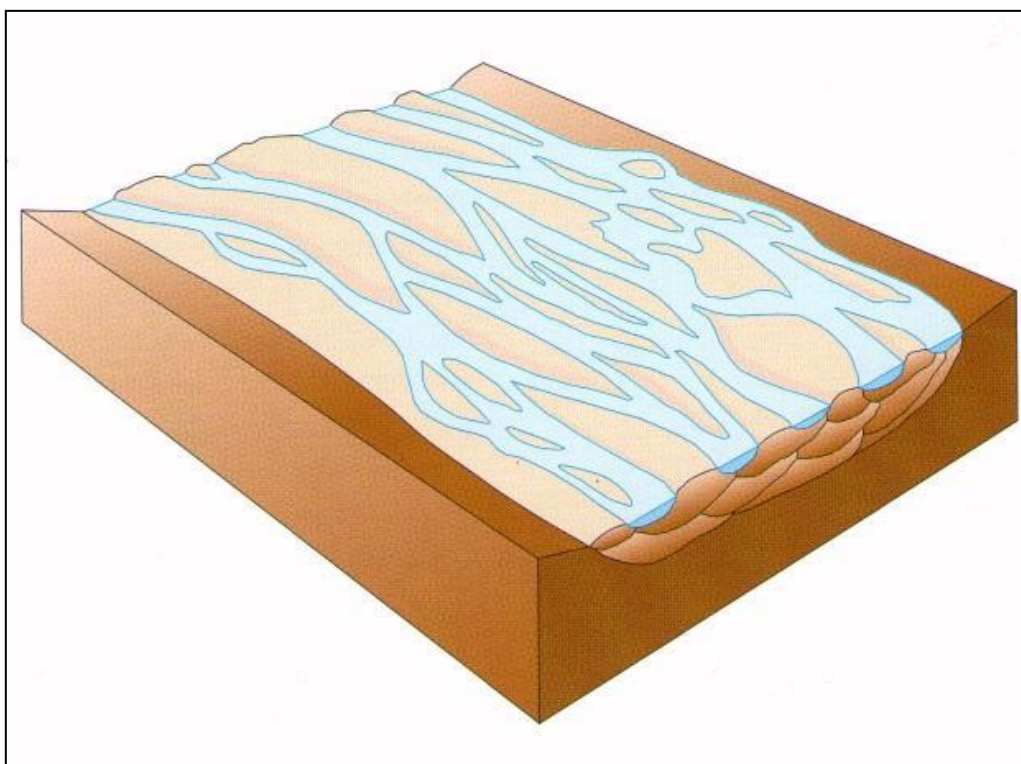
²² DE MOOR & MOSTAERT 1993

²³ BORREMANS 2015 p. 211

²⁴ BROOHAERS 2003

De topografie van de Vlaamse Vallei wordt deels bepaald door tertiaire getuigenheuvels uit het paleogeen en neogeen, die in de ondergrond aanwezig zijn. Tevens komt op het laagterras een microreliëf voor dat is gevormd door eolische dekzanden en boreale stuifzandduinen. Daarnaast zijn lokaal ook niet-geërodeerde restanten van de verwilderde fluvioperiglaciale, pre-holocene dalbodem aanwezig in de vorm van donken. Het laagterras wordt ontwaterd door een complex van beekjes waarvan het grootste deel afwatert in de richting van de Leie of de Schelde.²⁵

In het laatpleistoceen (130.000-11.650 BP²⁶) werd de Vlaamse Vallei in haar definitieve vorm uitgeschuurd, tot diep in het paleogeen- en neogeensubstraat. Het diepste punt van deze uitschuring werd bereikt op de overgang van het eemiaan (130.000-117.000 BP) naar het weichseliaan (117.000 BP-11.650 BP). In deze periode waren de Leie en de Schelde meanderende rivieren met een sterk veranderende loop. De kustlijn kwam gedurende het eemiaan ongeveer overeen met de huidige kustlijn. Tijdens het weichseliaan werd het klimaat kouder en verkregen de rivieren als gevolg hiervan een vlechtend geulenpatroon (Figuur 12).²⁷

Figuur 12: Schematische voorstelling van een vlechtend geulenpatroon, zoals dit in de Vlaamse Vallei actief was in het weichseliaan²⁸

Tijdens het vroegpleniglaciaal (117.000-76.000 BP) was een zeer koud en vochtig klimaat, gekenmerkt door vlechtende riviersystemen en de aanwezigheid van permafrost (permanent bevroren ondergrond). Als gevolg van dit laatste waren de insnijdingen beperkt. De beperkte vegetatie zorgde voor onvoldoende bescherming van de hellingen tegen het smeltwater dat in het voorjaar vrijkwam.²⁹ Fluvioperiglaciale accumulatie domineerde en de Vlaamse Vallei werd door geleidelijke aggradatie opgevuld met afbraakmateriaal van het paleogeen- en neogeensubstraat. Tijdens de lente werd door het smeltwater zand en leem afgezet over de ganse breedte van de vallei. Tijdens de daaropvolgende

²⁵ DE MOOR G., VERMEIRE S. 1999

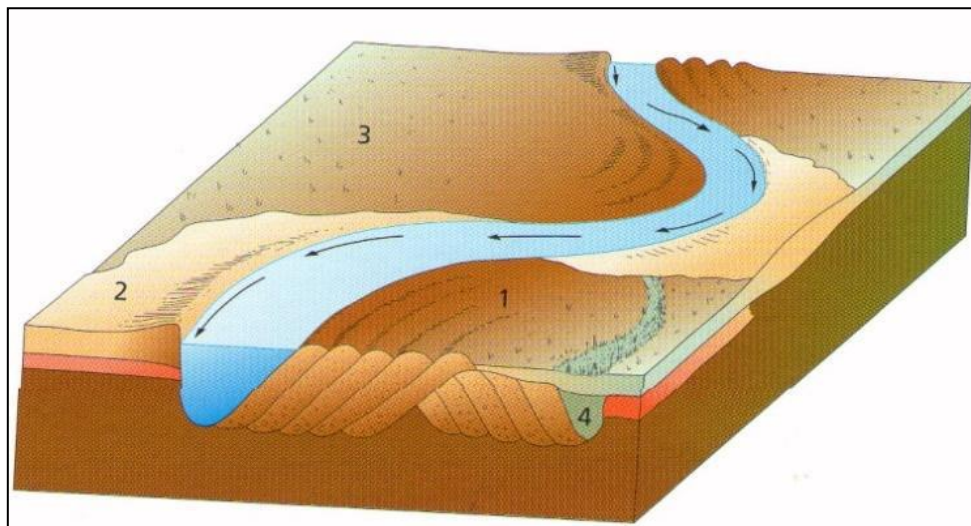
²⁶ BP = *Before Present*, waarbij het heden gelijkgesteld is met het jaar 1950 n.C.

²⁷ DE MOOR G., VERMEIRE S. 1999

²⁸ VAN STRYDONCK et al. 2000

²⁹ VERBRUGGEN et al. 1991 p. 360-361

zomer nam het debiet af en trok het water zich terug naar het hoofdstroomgebied. In de actieve geulen werd nog steeds zand afgezet, terwijl in de depressies in de valleivlakte leem sedimenteerde. De fluvioperiglaciale afzettingen zijn opgebouwd uit materialen die onder koude condities werden aangevoerd, door regen- en smeltwater van sneeuw of bodemijs, en vertonen een uiteenlopende lithologische opbouw en duidelijke laterale facieswisselingen.³⁰

Figuur 13: Schematische voorstelling van een meanderend rivierenpatroon, zoals dit in de vallei van de Leie actief is vanaf het laatglaciaal³¹. 1: Kronkelwaarden (binnenkant van de rivierbocht), 2: Oeverwal (buitenkant van de rivierbocht), 3: Komgronden, 4: Oude, verlandde riviermeander.

Tijdens het laatpleniglaciaal (76.000-14.640 BP) trad een zeer koude en droge periode op, waarbij de vegetatie zeer beperkt was en winden vat kregen op het zandoppervlak in een schaars begroeide poolwoestijn.³² Hierbij werden dekzandruggen afgezet die transversaal op de toen heersende noord- tot noordwestelijke winden lagen. Door superpositie ontstond een langgerekte dekzandgordel, met een steile, zuidwaarts gerichte lijzijde en een zachte noordwaarts gerichte loefzijde. Het gaat hierbij om een pakket van kalkloze, homogene en goed gesorteerde, fijne tot middelmatig fijne zanden met een dikte van 1 tot 5 m. De noordwaarts gerichte afwatering werd hierdoor afgedamd, waardoor langs de zuidrand van dekzandrug verschillende paleomeren ontstonden. Het verwilderde riviersysteem boog oostwaarts af om via het doorbraakdal van Hoboken en de Beneden-Schelde zijn weg naar de zee te zoeken.³³

Tijdens het laatglaciaal (de laatste fase van het weichseliaan, 14.640-11.650 BP) en in het holoceen (11.650 BP tot nu) verbeterde het klimaat opnieuw en verkregen de Leie en Schelde opnieuw een meanderend patroon (Figuur 13). Het huidige oppervlak valt dan ook grotendeels samen met dat van de laatste fluvioperiglaciale afzettingen uit het weichseliaan. De rivieren sneden zich vanop dat niveau in, wat mede gefaciliteerd werd door de verdwijnende permafrost, waardoor een laagterras ontstond. Later werden deze vroegholocene dalen als gevolg van de stijgende zeespiegel en erosiebasis weer gedeeltelijk opgevuld met alluviale afzettingen.³⁴ Tijdens de koudere dryasperioden binnen het laatglaciaal werden rivierduinen gevormd door lokale verstuiwing van zanden uit de drooggevalen

³⁰ BORREMANS 2015 p. 216-217

³¹ VAN STRYDONCK et al. 2000

³² VERBRUGGEN et al. 1991 p. 361

³³ BORREMANS 2015 p. 219

³⁴ DE MOOR G., VERMEIRE S. 1999

rivierbeddingen. Soms werden deze tijdens het holoceen nog eens lokaal herwerkt, waardoor stuifzandduinen ontstonden.³⁵

Gedurende het holoceen heeft de Leie zich als een *underfit river* ingesneden in de brede vallei. Heden ten dage heeft de rivier een breedte van enkele tientallen meter en slingert zij zich met grote meandervormige kronkels doorheen de valleibodem. In de loop van de tweede helft van de negentiende en twintigste eeuw werd de loop van de Leie steeds meer rechtgetrokken in het kader van een grootschalig moderniseringsprogramma dat de waterafvoer moest verbeteren en de rivier bevaarbaar maken voor grotere schepen. Hierbij werden dijken aangelegd, oevers verstevigd en oude meanders afgesneden. Als gevolg hiervan werd het historische landschapspatroon deels weggevaagd en werden veel van de oorspronkelijke gras- en meerslanden opgehoogd voor landbouw, industrie en bewoning.³⁶

Paleogeen en Neogeen (tertiair)

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door afzettingen van het Lid van Moen dat deel uitmaakt van de Formatie van Kortrijk (Figuur 14). Het Lid van Moen wordt gekenmerkt door een heterogene siltige tot zandige afzetting met kleilagen van enkele meters dikte.³⁷

Quartair

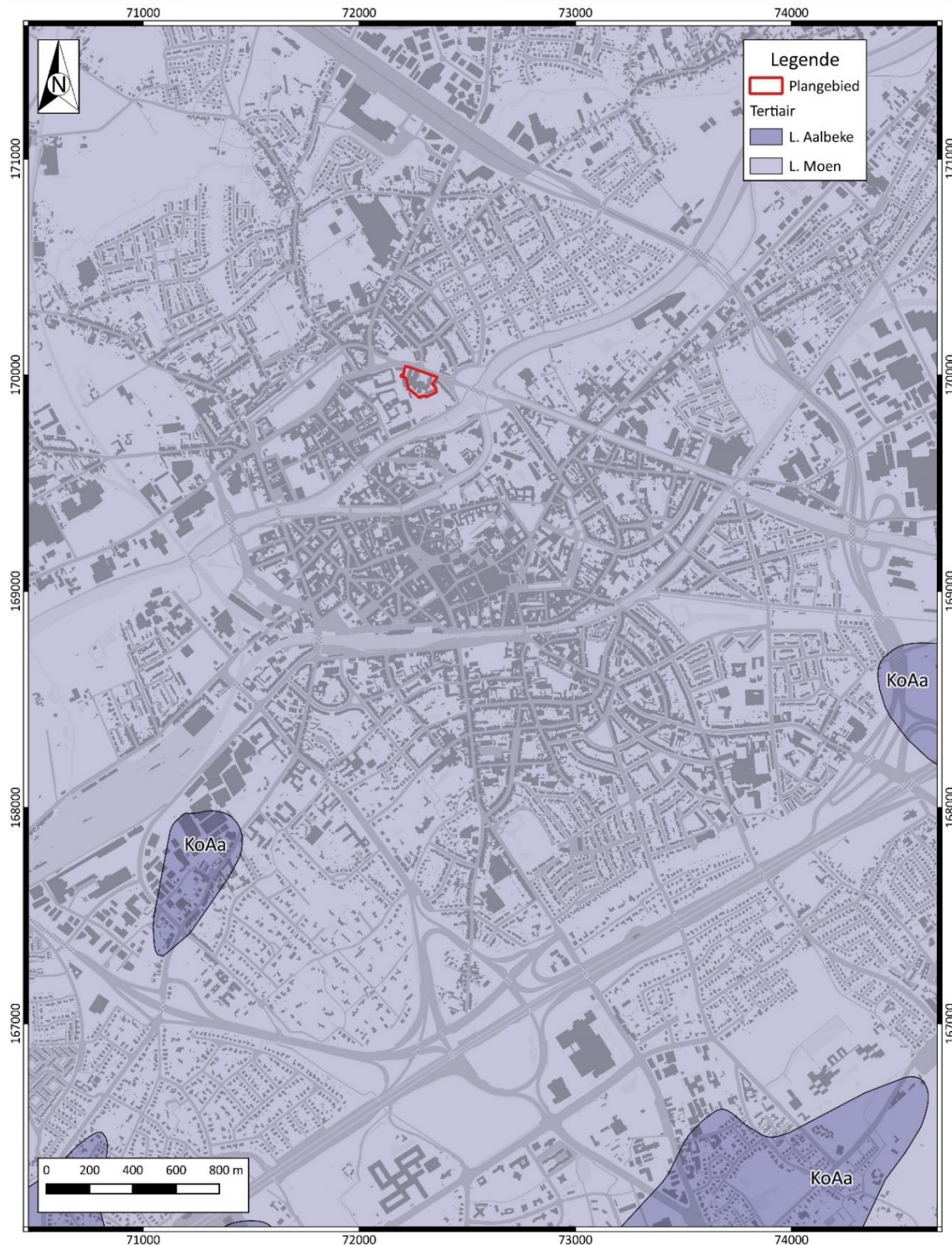
Op de quartairgeologische kaart 1:200.000 is het plangebied gekarteerd als type 3 en type 3a (Figuur 15). Het noordwestelijke deel is gekarteerd als type 3. Type 3 bestaat uit eolische afzettingen (zand tot silt) van het weichseliaan (laat-pleistoceen), mogelijk vroeg-holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen en/of hellingsafzettingen van het quartair. Daaronder bevinden zich fluviatiele afzettingen van het weichseliaan (laat-pleistoceen). Het centrale en zuidoostelijke deel van het plangebied is gekarteerd als type 3a. Type 3a is in essentie type 3 dat afgedekt is door fluviatiele afzettingen (organochemisch en perimarien inclusief), afzettingen van het holoceen en mogelijk tardiglaciaal (laat-weichseliaan).

Op de quartairgeologische kaart 1:50.000 wordt het noordwestelijke deel gekarteerd als type 10; het centrale en zuidoostelijke deel wordt gekarteerd als type 13 (Figuur 16). De informatie stemt overeen met deze van de kaart op schaal 1:200.000.

³⁵ BORREMANS 2015 p. 219

³⁶ DE MOOR 1997

³⁷ JACOBS et al. 1999

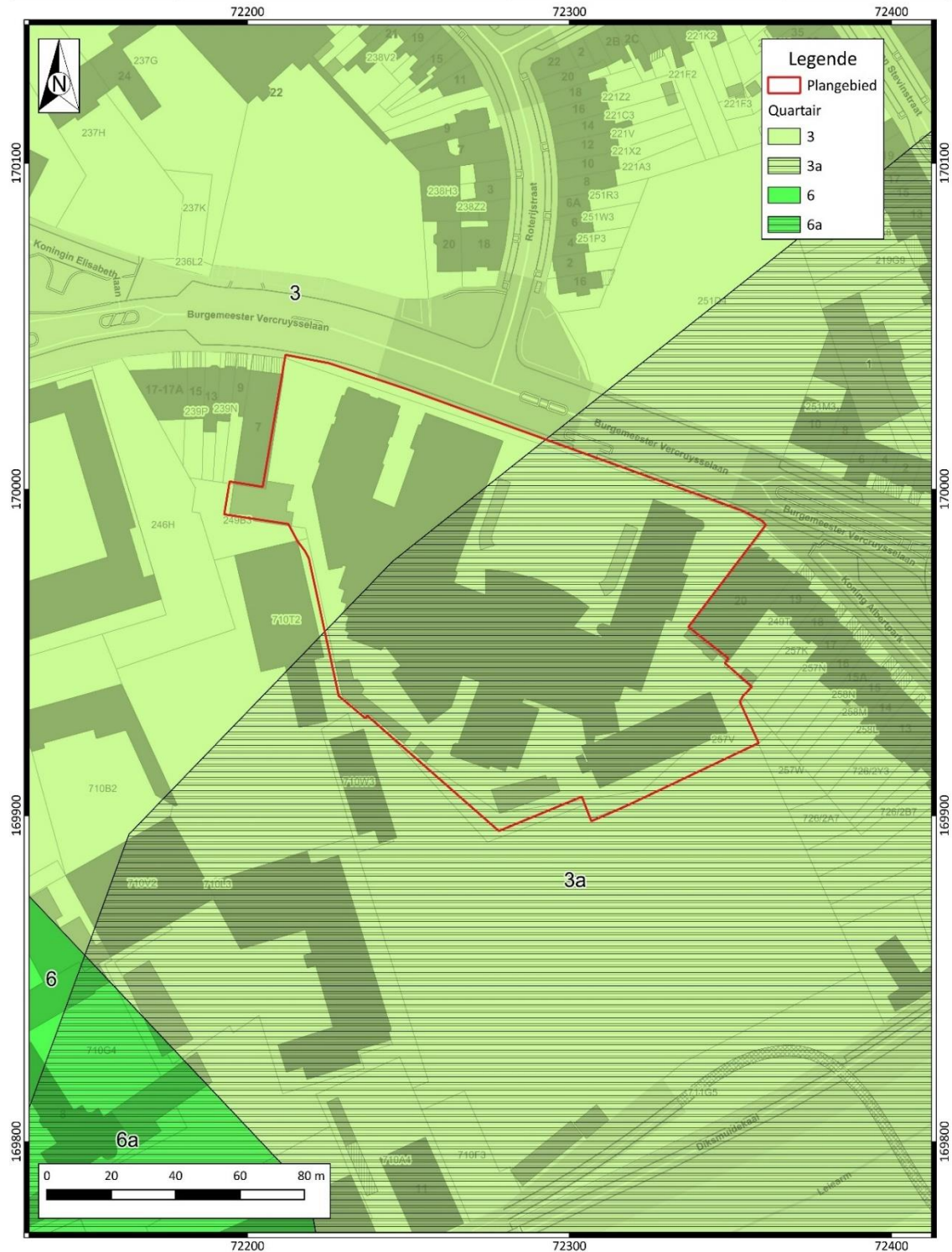

Figuur 14: Plangebied op de tertiairgeologische kaart³⁸ (digitaal; 1:50.000; 14-08-2019)³⁹

³⁸ DOV VLAANDEREN 2020b

³⁹ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/12174>

BAAC ARCHEOLOGIE EN BOUWHISTORIE	Kortrijk Burgemeester Vercruysselaan Plangebied op quartairgeologische kaart over GRB	Projectnummer BAAC: 2019-0786 Projectcode bureauonderzoek: 2019G17	Datum: 17-7-2019 Schaal: 1:1000
---	--	---	------------------------------------

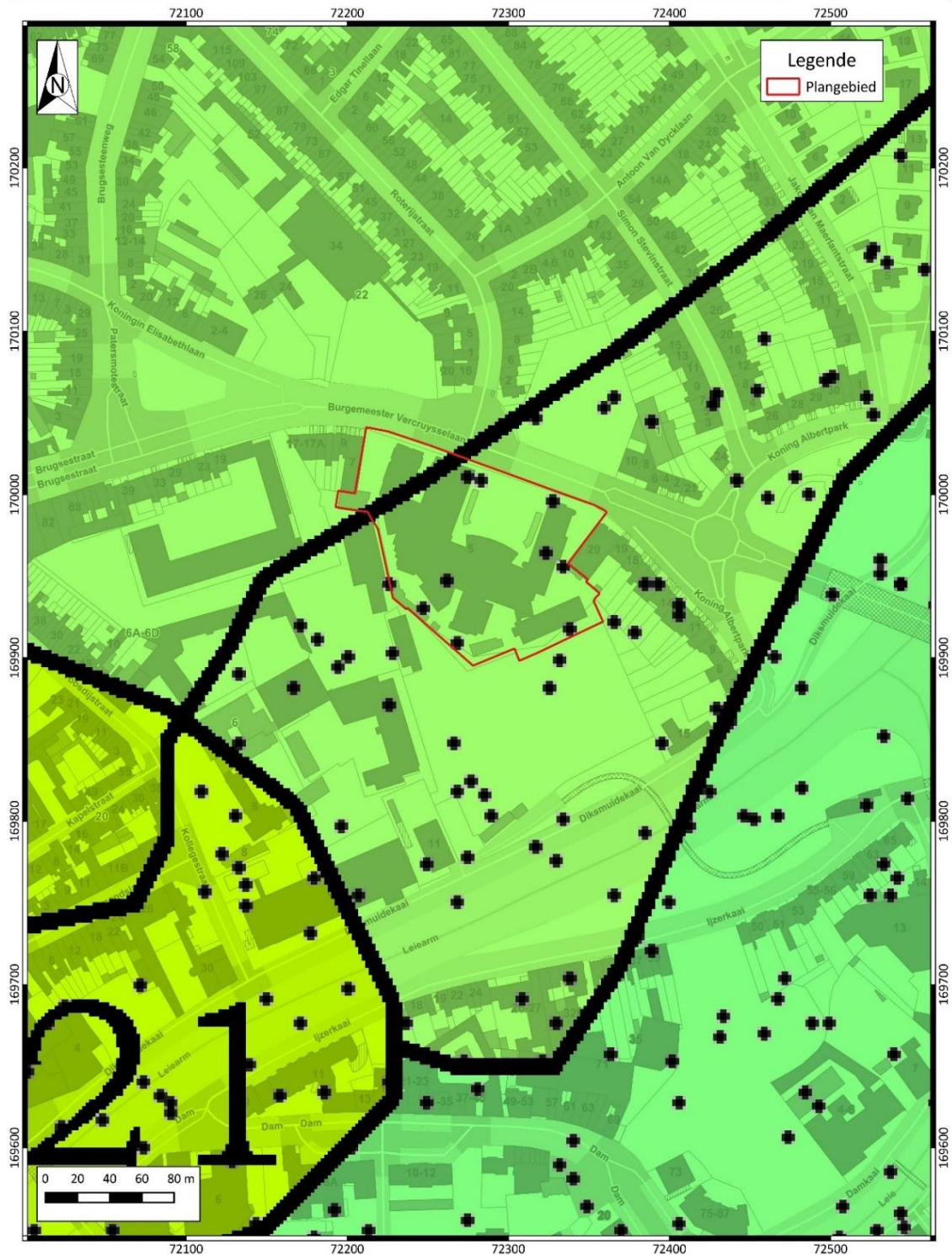

Figuur 15: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:200.000 (digitaal; 1:1; 17-07-2019)⁴⁰⁴¹

⁴⁰ DOV VLAANDEREN 2020c

⁴¹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/12174>

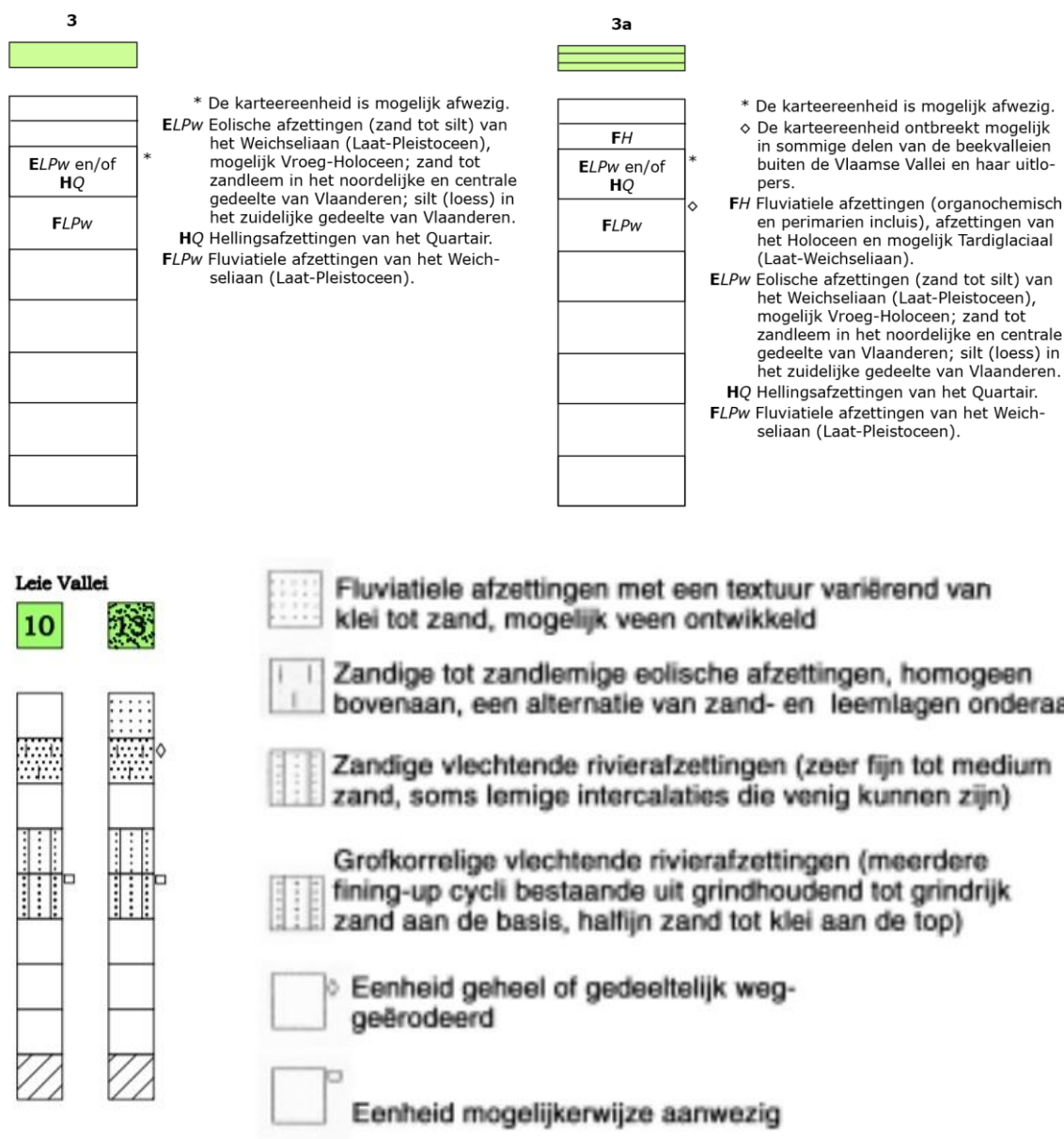
BAAC ARCHEOLOGIE EN BOUWHISTORIE	Kortrijk Burgemeester Verduytselaan Plangebied op quartairgeologische kaart over GRB	Projectnummer BAAC: 2019-0786 Projectcode bureauonderzoek: 2019G17	Datum: 17-7-2019 Schaal: 1:2000
---	---	---	------------------------------------

Figuur 16: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000⁴² (digitaal; 1:50.000; 17-07-2019⁴³)

⁴² DOV VLAANDEREN 2020c

⁴³ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/12174>

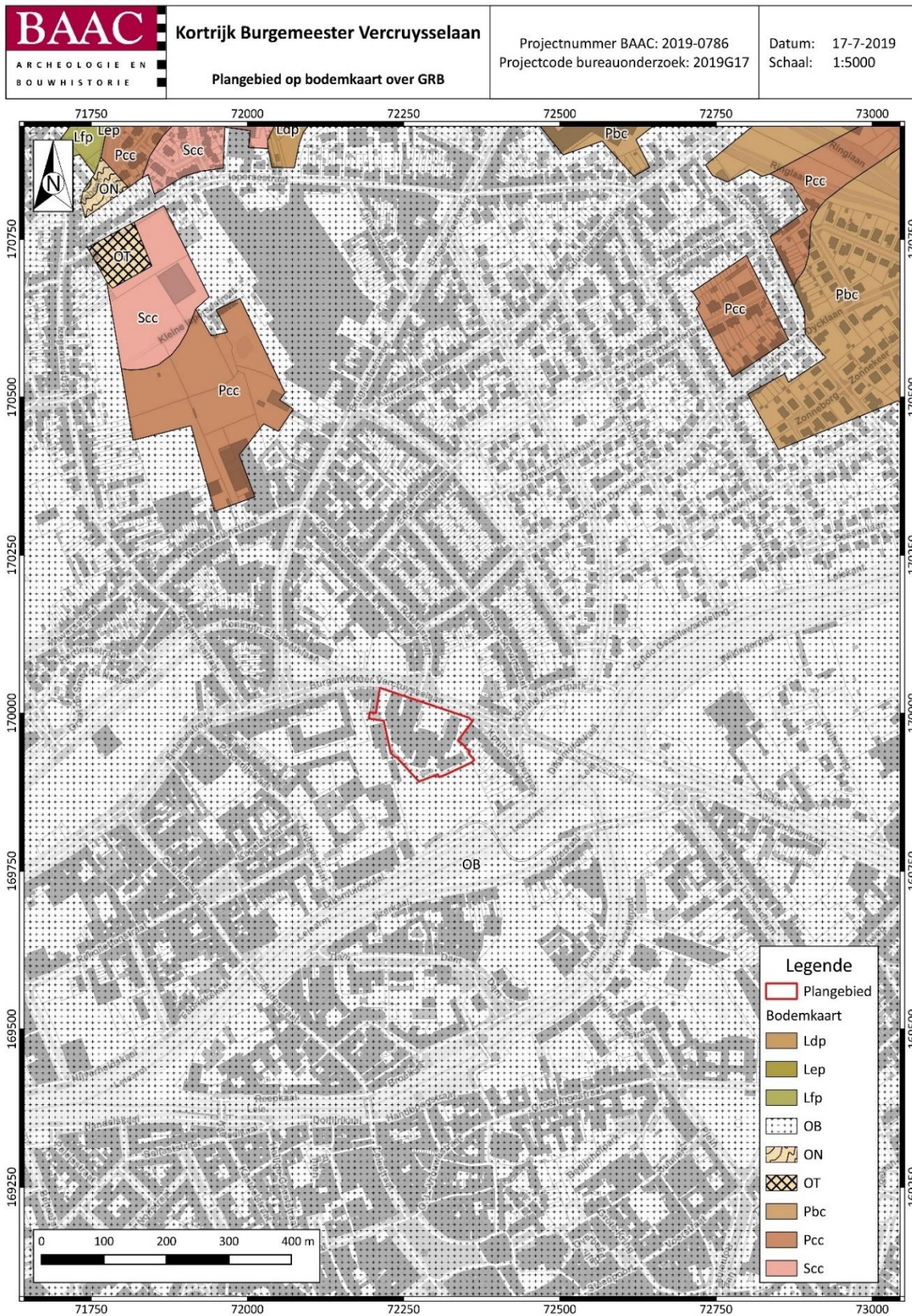
Figuur 17: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende het plangebied⁴⁴

Bodem

Op de bodemkaart van Vlaanderen (Figuur 18) is de bodem in het plangebied gekarteerd als OB (bebouwde zone). Welk bodemtype zich precies ter hoogte van het plangebied bevindt is niet bekend. De dichtstbijzijnde bodemtypes die gekarteerd werden zijn Pcc (matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont), Pbc (droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont) en Ufp (zeer sterk gleyige zware kleibodem zonder profiel).⁴⁵

⁴⁴ DOV VLAANDEREN 2020c

⁴⁵ VAN RANST & SYS 2000

Figuur 18: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen⁴⁶ (digitaal; 1:20.000; 17-07-2019)⁴⁷

⁴⁶ DOV VLAANDEREN 2020a

⁴⁷ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/12174>

2.2.2 Historisch kader ⁴⁸

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Kortrijk. Kortrijk is ontstaan uit een Romeinse *vicus* op een doorwaadbare plaats aan de Leie waar de rivier een bocht maakt. Er was een kruising van twee heirbanen; de ene loopt van Bavay naar Oudenburg, de andere loopt van Rijsel naar Gent. De *vicus* strekt zich uit op beide oevers van de Leie. Van de 1ste tot de 3de eeuw na Christus kwamen er vier kernen tot ontwikkeling. In de late Keizertijd is er vermoedelijk een garnizoen gevestigd, maar de aanwezigheid van een *castellum* kan niet worden aangetoond.⁴⁹ Vanaf 250 na Christus wordt onder impuls van de invallende Germanen de *vicus* gedeeltelijk verlaten. Het grondgebied beperkt zich dan tot een oppervlakte van ca. 7ha op de rechteroever van de Leie. Militaire en burgerlijke bewoning komen er samen voor.⁵⁰

De oudste vermelding van Kortrijk dateert uit de 4de of 5de eeuw na Christus, wanneer er melding wordt gedaan van een ruitereenheid *Milites Cortorancenses*. Volgens sommige auteurs zou de naam verwijzen naar een persoonsnaam, volgens een andere theorie zou *Cortoriacum* 'plaats aan de bocht' betekenen.

Aan de hand van enkele archeologische vondsten kan afgeleid worden dat het Romeinse Kortrijk zich ontwikkelde tot een vroegmiddeleeuwse bewoningskern. Het is onder de Merovingische vorsten dat dit *municipium* gevormd wordt. Tijdens de 7de eeuw vindt er christianisatie plaats, waarbij zendelingen uit zuidwest Frankrijk en Engeland hedendaags Vlaanderen komen evangeliseren. Sint-Elooi (overleden in 660) zou omstreeks 650 een kapel ter ere van Sint-Maarten gebouwd hebben op de plaats waar later de Sint-Maartenskerk gebouwd zou worden. Sint-Amandus (overleden in 675/76) zou een kapel gesticht hebben, gewijd aan Onze-Lieve-Vrouw, waarrond later de proosdij van Sint-Amand ontstaat.⁵¹

Ook in de Karolingische periode blijft Kortrijk bewoond. Kortrijk was in de 9de eeuw een prominente plaats. Dit blijkt uit het feit dat in 847 Karel de Kale een grondgebied schenkt van 30ha aan de Sint-Amandsabdij. Ook was er een muntatelier actief.⁵²

Volgens de jaarboeken van de Sint-Pietersabdij sloegen in 880 een groep Noormannen een winterkamp op in Kortrijk. Op dat ogenblik heeft Kortrijk waarschijnlijk al een redelijk uitgebouwd centrum. De Noormannen hebben de kampplaats uitgebouwd tot een halfcirkelvormig kamp op de zuidelijke oever van de Leie.⁵³

Omstreeks 1000 wordt het graafschap Vlaanderen door Boudewijn IV verdeeld in kasselrijen, dit zijn militaire, bestuurlijke, gerechtelijke en later ook fiscale districten met een burcht als centrum. Aanvankelijk was Kortrijk nog afhankelijk van Doornik, maar vanaf 1071 wordt het een onafhankelijke kasselrij. Het *Opidum Cortracense* is het geheel van het versterkt kasteel en de agglomeratie buiten de kasteelmuren.⁵⁴ Vermoedelijk is het geheel of gedeeltelijk omheind en is de zuidelijk Broeltoren een hoektoren van de verdedigingsmuur. Op het einde van de 12de eeuw doet graaf Boudewijn IX de belofte om een kerk te bouwen ter ere van Onze-Lieve-Vrouw. In 1199 is men reeds begonnen met de bouw van de kapittelkerk in de boomgaard van het kasteel.

Eveneens op het einde van de 12de of in het begin van de 13de eeuw wordt op de Overleie, buiten de Leiepoort het Onze-Lieve-Vrouwehospitaal gebouwd. In 1242 koopt gravin Johanna het huis waarin de

⁴⁸ IOE 2020 IDs 140006, 14445, 13283, 11899

⁴⁹ DESPRIET 1990

⁵⁰ IOE 2020 ID 14445

⁵¹ IOE 2020 ID 14445

⁵² DESPRIET 1990; IOE 2020 ID 14445

⁵³ IOE 2020 ID 14445

⁵⁴ IOE 2020 ID 14445; WARLOP 1968

begijnen wonen en schenkt het hen (de ligging van dit huis is tot op heden onbekend). Het huidige begijnhof dateert van 1280. Vermoedelijk maakte het deel uit van het grafelijk domein. Omstreeks 1270-1280 wordt de oude Sint-Maartenskerk herbouwd. Aldus kunnen op het einde van de 13de eeuw ten zuiden van de Leie, het kasteel (zogenaamd "oud kasteel"), de Onze-Lieve-Vrouwekerk, het begijnhof en de nieuwe Sint-Maartenskerk gesitueerd worden.⁵⁵

In de eerste helft van de 13de eeuw wordt voor het eerst een vermelding gemaakt van een imposante hal met Belfort die op de Grote Markt gestaan zou hebben.

Het burgerlijke en handelscentrum situeert zich op en rond de Grote Markt. De halle, waar kooplui hun waar aan de man kunnen brengen, wordt voor het eerst vermeld in de eerste helft van de 13de eeuw. Kortrijk heeft reeds in de 12de eeuw het stadsrecht verworven en krijgt hierdoor ook zijn eigen schepenbank. Het eerste stadhuis wordt opgericht in de Rijselstraat en heeft de omvang van een burgerhuis.

Kortrijk breidt zich ook ten noorden van de Leie uit, ondanks de minder gunstige bodemgesteldheid en wateroverlast. In de 13de eeuw krijgt de stad een eigen omwalling. Aanvankelijk geven slechts drie poortgebouwen met torens en bruggen toegang tot de ommuurde stad, namelijk de Rijselpoort, de Steenpoort en de Doornikpoort. Later worden vier poorten toegevoegd: de Oude Leiepoort, de Sint-Janspoort, de Waterpoort en de Kanunnikenpoort of Gruzenbergpoort. De kernomwalling blijft ongewijzigd tot ca. 1338.⁵⁶

Net zoals in vele andere Vlaamse steden zijn ook voor Kortrijk de wolbewerking en de lakennijverheid dé industrieën die het economische leven bepalen. In 1224 kent gravin Johanna belastingvoordelen toe aan de eerste vijftig wolbewerkeren die zich in Kortrijk vestigen. Naast de luxe-industrie in de grote steden Brugge, Leper en Gent, ontwikkelen zich meerdere kleinere centra zoals Diksmuide, Poperinge, Veurne en ook Kortrijk. Kortrijk heeft zijn ontwikkeling voornamelijk te danken aan zijn gunstige ligging: aan de Leie en op een kruispunt van wegen. In de 13de eeuw kent de lakenproductie en -handel een zekere bloei. Op het einde van de eeuw breekt er echter een crisis uit in de Vlaamse lakenindustrie ten gevolge van de grote Brabantse en Franse concurrentie. De productie ligt in de 14de eeuw, mede door de interne politiek en de economische moeilijkheden in Vlaanderen, beduidend lager dan in de 13de eeuw. In het eerste kwart van de 15de eeuw bereikt de Kortrijkse draperie een hoogtepunt, gevolgd door een zware depressie in 1472, vermoedelijk te wijten aan de gebrekkige invoer van Engelse wol en/of binnenlandse moeilijkheden.⁵⁷

Vanaf de tweede helft van de 14de eeuw start een complexe fortificatiegeschiedenis. Tussen 1354 en 1454 wordt de Bourgondische stadsversterking gerealiseerd. Dit is een bakstenen ringmuur, voorzien van torens en poorten. In de oostelijke hoek met de Leie wordt het Bourgondisch stadskasteel (met neerhof) geïncorporeerd. De ommuring heeft uiteindelijk een lengte van 2,3 km met 5 poorten en 26 torens. Ze omsluit het oude stads gedeelte op de zuidelijke oever van de Leie en Buda op de rechteroever.⁵⁸ Het is waarschijnlijk dat er al vroeger een stadsversterking was uitgebouwd, maar tot op heden is hier geen archeologisch bewijs voor gevonden.⁵⁹ Het hydrografische patroon van de stad is wel nog te zien op de kaart van Deventer (Figuur 19). Dit is eveneens de oudst bewaarde afbeelding van Kortrijk met de middeleeuwse ommuring. De wijken Overbeke en Overleie worden omsloten door een eenvoudig verdedigingssysteem. Op de kaart van Pierre Le Poivre (Figuur 20) zien we dat de vrij kleine vesting geëvolueerd is tot een zwaar versterkte stad met een modern versterkingssysteem.

⁵⁵ IOE 2020 ID 14445

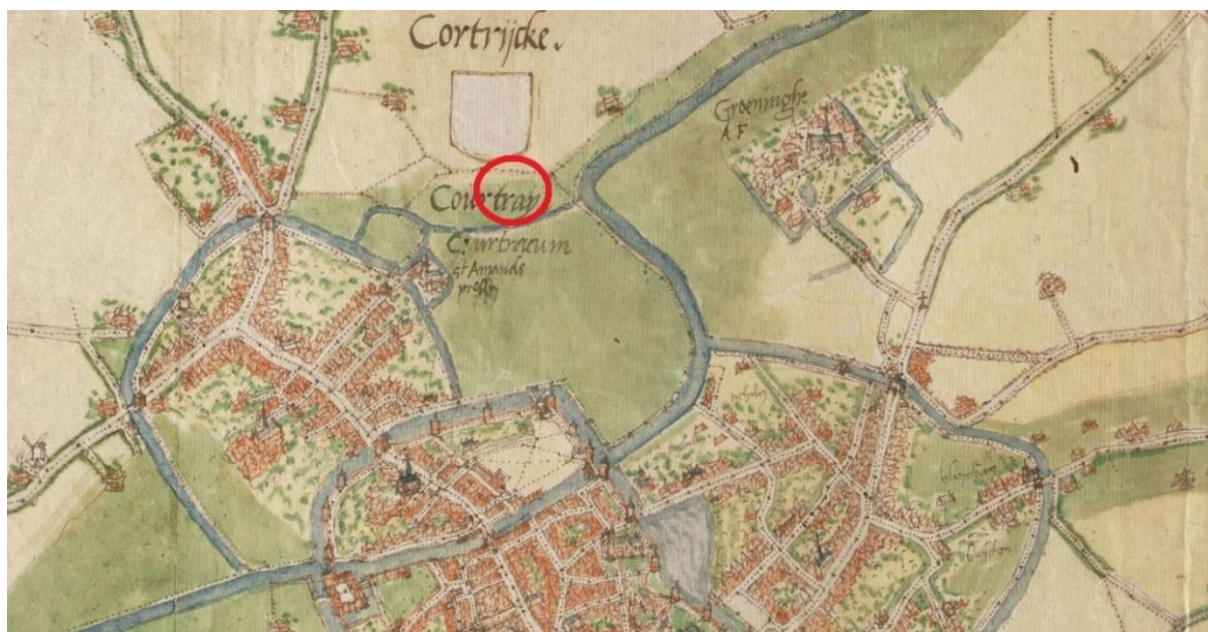
⁵⁶ IOE 2020 ID 14445

⁵⁷ IOE 2020 ID 14445

⁵⁸ DESPRIET 1990; DESPRIET 2013

⁵⁹ VERHULST 1999

De gebastioneerde vesting die uitgebouwd werd tot 1577 en 1644 omvatte een nog groter areaal. Hierin werd ook de Sint-Amandsproodij en de Grote Broel opgenomen. De volledige bastionering werd in 1646-48 door de Fransen verwezenlijkt, waarbij ook de west- en zuidzijde van de stad werden aangepakt.⁶⁰ Hierbij werd ook een Franse citadel gebouwd op de oostflank van Overbeke. Deze citadel was pentagonaal en voorzien van een driedubbele versterking. De citadel werd door de Fransen zelf vernietigd bij hun aftocht in 1684, net als de stadspoorten, -torens en het kasteel.⁶¹

Figuur 19: Kaart van J. Deventer (1550-1565)⁶² met indicatie van plangebied in rode cirkel (1:8.000; digitaal; 16/08/2019)⁶³

⁶⁰ DESPRIET 2013

⁶¹ DESPRIET 2008

⁶² KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2020a

⁶³ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/12174>

Figuur 20: Kaart van Pierre Le Poivre (1580)⁶⁴ met indicatie van het plangebied in rode cirkel (digitaal; 16/08/2019)⁶⁵

Vanaf ca. 1590 kent de stad een heropleving dankzij specialisatie in fijn linnen, damast en batist. Met de contrareformatie komen de Jezuïeten naar Kortrijk; zij vestigen zich in het Heilige Geesthuis. De Groeningeabdij, vernield tijdens de opstand tegen Spanje, wordt herbouwd; dit keer binnen de stadsmuren aan de huidige Groeningestraat. Door de economische welvaart ten gevolge van de bloeiende linnenindustrie wordt de eerste helft van de 16de eeuw gekenmerkt door een grote bouwactiviteit.⁶⁶

De Fransen keren terug en bouwen de versterkingen gedeeltelijk opnieuw op tussen 1692 en 1697. Men spitst zicht toe op het Buda-eiland. In de loop van de 18de eeuw ging de wederopbouw verder en werden ook allerlei buitenwerken aangelegd. In 1782 werden de versterkingen afgeschaft en verkocht. Daarnaast werd Kortrijk niet in de Wellingtonlinie opgenomen, en wordt de vesting in de Hollandse periode ook niet gemoderniseerd.⁶⁷

Na de dood van de Spaanse koning Karel II breekt in 1702 de Spaanse Successieoorlog uit die beëindigd wordt door de Vrede van Utrecht (13 april 1713). Naar aanleiding van dit verdrag komen de Zuidelijke Nederlanden onder het bewind van de Oostenrijkse Habsburgers terecht. De daaruit voortvloeiende periode van voorspoed gaat gepaard met een aantal belangrijke openbare werken. In de late 17de eeuw en de eerste helft van de 18de eeuw maakte Kortrijk deel uit van een van de vestingsteden van de Nederlandse vestingsbarrière in de Zuidelijke Nederlanden.

In de 19de eeuw werd, onder leiding van Koning Willem I, in 1820 het Verdrag van Kortrijk getekend. Met dit verdrag werd de grens tussen het huidige België en Frankrijk vastgelegd. Tegen 1889 zijn bijna alle stadsgrachten gedempt. In de Eerste Wereldoorlog richtten bombardementen veel schade aan in

⁶⁴ ERFGOED KORTRIJK 2019

⁶⁵ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/12174>

⁶⁶ IOE 2020 ID 14445

⁶⁷ DESPRIET 2008

Kortrijk. Na de oorlog wordt snel met de wederopbouw gestart. Op zijn beurt deed de Tweede Wereldoorlog hetzelfde. Kortrijk kon zich echter herstellen tot de stad die het nu is.⁶⁸

2.2.3 Cartografische bronnen

Ferraris (1771-1778)

Op de Ferrariskaart⁶⁹ (Figuur 21) is te zien dat het plangebied net ten noorden van de historische kern gelegen is, en zelfs grenst aan de Vauban versterking. Ten noorden van het plangebied is de omgeving landelijk met verspreide bewoning en hoeves. Net ten oosten en nagenoeg grenzend aan het plangebied is er aanduiding gemaakt van de meersen aan de Leie. De Leie wordt op deze kaart aangeduid als 'Lys'. De weg ten westen van het plangebied loopt naar de hoofdweg vanaf de Brugse poort die Kortrijk verbindt met de dorpskern van Ingelmunster en verder loopt naar Brugge.

Het plangebied zelf beslaat een akker aan een doodlopende straat met oost-westoriëntatie. Afhankelijk van de correctheid van de georeferentie kan er een hoeve in of net ten noorden van het plangebied gesitueerd worden. Op basis van recente cartografisch onderzoek kan het plangebied gesitueerd worden op deze versterking (cfr. 2.2.4 Archeologisch kader).

Vandermaelen (1846-1854)

Ter hoogte van het plangebied worden op de Vandermaelenkaart⁷⁰ (Figuur 22) is de Vauban versterking ter hoogte van het plangebied nagenoeg verdwenen. De vorm is nog te herkennen in een waterloop die nog niet gedempt is. De bebouwing binnen het plangebied is eveneens verdwenen. De weg die door/aan het plangebied loopt is bij de optekening van de Vandermaelenkaart doorgetrokken tot aan de Leie. Ten noordoosten van het plangebied zijn nog steeds de meersen aan de Leie weergegeven; al zijn deze ten zuidoosten van het plangebied verdwenen. De omgeving van het plangebied naar het noorden heeft nog steeds een landelijk karakter. De hoeve die eerder op de kaart van Ferraris zichtbaar was is nu meer ten noorden gelegen, wat meer de werkelijke situatie weergeeft dan de kaart van Ferraris.

De situatie binnen het plangebied is nagenoeg identiek op de Atlas der Buurtwegen (1843-1845) en Popp-kaart (1842-1879). Deze worden daarom verder niet bijgevoegd en besproken.

Topografische kaart 1952-1969

Op de topografische kaart opgetekend tussen 1952 en 1969 (Figuur 23) wordt het ziekenhuis weergegeven binnen het plangebied. Dit is de eerste bouwfase van de Sint-Maartenskliniek die gestart was in 1953 en in gebruik werd genomen vanaf 1955. Rond het gebouw is wegenis aangelegd. De onmiddellijke omgeving van het plangebied is verstedelijkt. Vanaf deze basis zijn er nog bouwfases geweest in 1975 (nieuwe vleugelblok A), 1983 (bouw *intensive care* en spoed), 1987 (vernieuwing blok B) en 1995 (nieuwe vleugel met inkomhal, bovengrondse en ondergrondse parking). In het noordwesten is de voormalige garage met werkplaats en tanks weergegeven.

⁶⁸ IOE 2020 ID 14445

⁶⁹ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2020b

⁷⁰ GEOPUNT 2020c

BAAC ARCHEOLOGIE EN BOUWHISTORIE	Kortrijk Burgemeester Vercruysselaan Plangebied en omgeving op Ferrariskaart	Projectnummer BAAC: 2019-0786 Projectcode bureauonderzoek: 2019G17	Datum: 16-8-2019 Schaal: 1:6000
---	---	---	------------------------------------

Figuur 21: Plangebied op de Ferrariskaart⁷¹ (analoog; 1:25.000; 16-08-2019)⁷²

⁷¹ GEOPUNT 2020a

⁷² <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/12174>

BAAC ARCHEOLOGIE EN BOUWHISTORIE	Kortrijk Burgemeester Vercruysselaan Plangebied en omgeving op Vandermaelenkaart	Projectnummer BAAC: 2019-0786 Projectcode bureauonderzoek: 2019G17	Datum: 16-8-2019 Schaal: 1:5000
---	---	---	------------------------------------

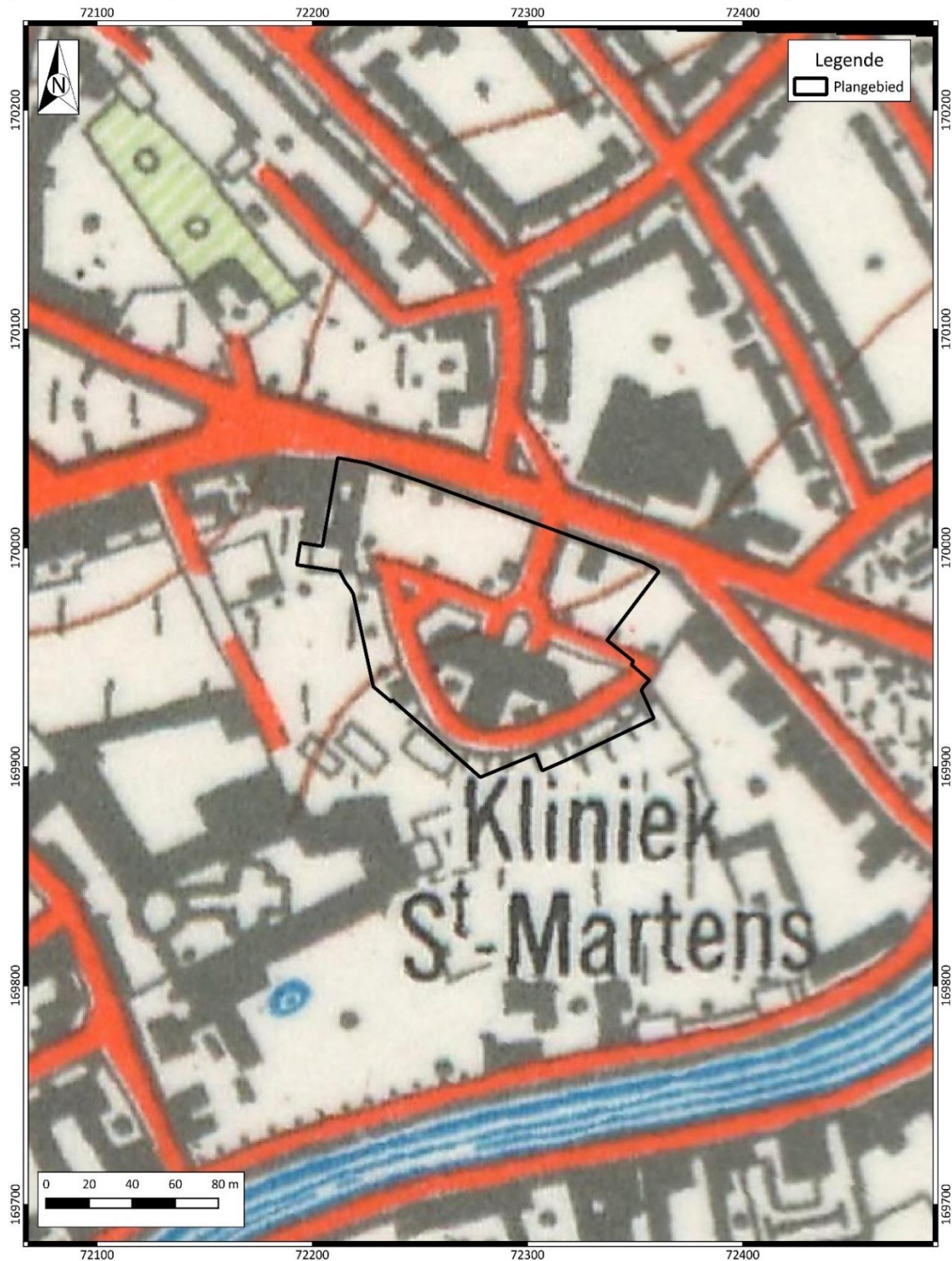

Figuur 22: Plangebied op de Vandermaelenkaart⁷³ (analoog; 1:20.000; 16-08-2019)⁷⁴

⁷³ GEOPUNT 2020b

⁷⁴ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/12174>

BAAC ARCHEOLOGIE EN BOUWHISTORIE	Kortrijk Burgemeester Vercruysselaan Plangebied op topografische kaart 1952-1969	Projectnummer BAAC: 2019-0786 Projectcode bureauonderzoek: 2019G17	Datum: 14-8-2019 Schaal: 1:1500
---	---	---	------------------------------------

Figuur 23: Plangebied op topografische kaart 1952-1969⁷⁵ (1:20.000; digitaal; 14-08-2019)⁷⁶

⁷⁵ CARTESIUS 2020

⁷⁶ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/12174>

2.2.4 Archeologisch kader

Centrale Archeologische Inventaris

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt een inschatting maken over het archeologisch potentieel van het plangebied. Voor het plangebied zelf valt de archeologische waarde 206986 binnen het plangebied alsook waarde 226902 (Plan 6).⁷⁷ Rndom het projectgebied zijn de volgende meldingen gekend (Tabel 1):

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.⁷⁸

CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING
156741	BRUGSEPOORTMOLEN – 17DE EEUW (INDICATOR)
156744	BROELMOLEN – MIDDELEEUWEN (INDICATOR)
206986	FUNDERING VAN PROOSDIJKAPEL – NIEUWE TIJD MUURRESTEN, VERSTORINGEN, OPHOGINGSLAGEN, WATERPUTTEN – NIEUWSTE TIJD
226902	VERDEDIGINGSWERKEN 16 ^E – 17 ^E EEUW: VERSTERKING VANAF 1572 – HISTORISCHE KAARTSTUDIE 2020
76272	SINT-AMANDSPROOSDIJ (KLOOSTER) – VOLLE MIDDELEEUWEN
221186	BAKSTENEN, AARDEWERK – LATE MIDDELEEUWEN (LOSSE VONDST) AARDEWERK – 17DE-18DE EEUW
221462	AARDEWERK – MIDDELEEUWEN MUUR MET SCHUIN OPLOPENDE STEUNBEREN – 17DE EEUW
151726	LEIEPOORT (POORTGEBOUW, BRUG, OOSTELIJKE EN WESTELIJKE TORENS), WATERMOLEN, SPUI – LATE MIDDELEEUWEN, 1400-1402
158492	DEEL AARDEN WAL EN STADSMUUR VAN BOURGONDISCHE STADSOMWALLING – LATE MIDDELEEUWEN, 1353-1454
221819	MUUR VAN KAPUCIJNENKLOOSTER – NIEUWE TIJD
155426	OPGEVULD KANAAL – MIDDELEEUWEN, 1350-1600
226828	EVALUEREND TERREINONDERZOEK VAN 2005 – 2008 – SPOREN VAN ROMEINSE HAVEN, LEERLOOIERS, BRONGSIETERS EN DE 17 ^E EEUWSE VESTINGSWERKEN.

CAI waarde 226986 is binnen de contouren van het plangebied gelegen. Deze CAI waarde werd pas in 2020 gegenereerd na een nieuwe kaartstudie. Deze waarde toont de vermoedelijke inplanting van de vestingswerken die gestart werden in 1572 in opdracht van de Spaanse koning (cfr. supra historisch kader).

⁷⁷ CAI 2020

⁷⁸ CAI 2020

In de onmiddellijke omgeving van het plangebied zijn verschillende archeologische meldingen gedaan. Voornamelijk van de middeleeuwen tot de nieuwste tijd.

Net ten zuiden van het plangebied, op de andere oever van de Leie, werd een deel van een bevaarbaar kanaal gevonden dat opgevuld werd tussen 1350 en 1600 (CAI 158492). Aangrenzend werd een deel van de aarden wal met daarop staande stadsmuur van de Bourgondische stadsomwalling gevonden die opgetrokken is tussen 1353 en 1454. Nog iets meer ten zuiden van het plangebied werden resten van de Leiepoort gevonden. Deze omvatten de middeleeuwse stadspoort, waaronder een poortgebouw, een noordelijke brug, een oostelijke en westelijke toren, een watermolen en een spui.

In de onmiddellijke omgeving van het plangebied zijn eveneens twee molens geïndiceerd. Ten eerste de Broelmolen.⁷⁹ Dit is één van de oudste molens van Kortrijk. Het betreft een houten korenwindmolen die gebouwd is in 1401/2. De molen verdween tussen 1750 en 1775. Hij komt namelijk niet voor op de Ferrariskaart. Daarnaast is er ook een indicator gemeld van de Brugsepoortmolen.⁸⁰ Deze werd gebouwd kort voor 1580 bovenop één van de bastions die vanaf 1577 werden aangelegd en werd voor het eerst omvergeworpen in 1794 door de Fransen om plaats te maken voor geschut op de wallen. De molen werd herbouwd, maar werd opnieuw gesloopt in 1825.

Uit de nieuwe tijd werden enkele meldingen gemaakt betreffende locaties ten zuidwesten van het plangebied. Er werden resten gevonden van een 17de-eeuwse muur die voorzien was van schuin oplopende steunberen die mogelijk een overblijfsel zijn van het proosdij domein. Ook resten van een typische 17de-18de-eeuwse vuurkorf werden aangetroffen.

Ten zuiden van het plangebied, afgezien van een stadsmuur op een aarden wal uit de 15de eeuw, bevond zich daar een niet-bebouwde zone die tot 1669 in gebruik was als open schuttersterrein van een plaatselijke schuttersgilde. Na het opdoeken van deze functie vestigden de Kapucijnen er in 1668 hun tweede klooster dat in 1794 opgeheven werd. Een bijhorende kerk, opgericht in 1715, bleef er overeind tot kort na 1990. De aangetroffen muur van het Kapucijnenklooster had een dikte van 0,61m en was opgetrokken in bakstenen van 22 x 5,5 x 11,5cm op een puinfundering van 1,49m diep.

Ten slotte net ten zuiden van het plangebied zijn sporen van bewoning uit de nieuwste tijd aangetroffen. Het betreft muurresten, verstoringen, ophogingslagen en waterputten.

⁷⁹ DENEWET & RINGOOT 2017 verdwenen molen nr 4633

⁸⁰ DENEWET & RINGOOT 2017 verdwenen molen nr 4644

Plan 6: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart⁸¹ en weergave van de archeologienota's (gearceerd) (digitaal; 1:1; 30-11-2020)

⁸¹ CAI 2020

Ander archeologisch onderzoek in de regio*Tabel 2: (Archeologie)nota's en/of eindverslagen in de regio*

AN(BS)/N/EV ID	TOPONIEM	ONDERZOEK	ADVIES
AN 2650	KORTRIJK BURGEMEESTER VERCRUYSSELAAN 12-14	BOZ EN CONTROLEBORING	GEEN VERVOLG
AN 6041	KORTRIJK OVERLYS	BOZ	GEEN VERVOLG
AN 6428	KORTRIJK IJZERKAAI 26-27	BOZ	GEEN VERVOLG

Archeologienota Burgemeester Vercruysselaan 12-14⁸²

Over het terrein tegenover het huidige plangebied werd door Frederik Roelens in maart 2017 een bureauonderzoek uitgevoerd naar aanleiding van de bouw van een polyvalente handelsruimte met opleidingscentrum.

In het kader van deze archeologienota werd een controleboring gezet waaruit bleek dat de bouwvoor zich op een diepte van 22 cm onder het maaiveld bevond.⁸³ Deze boring werd uitgevoerd op een klein onbebouwd stuk. Het archeologisch niveau kon vastgesteld worden op 30 cm – mv. Hieruit kon geconcludeerd worden dat het merendeel van het plangebied verstoord geweest is door de aanleg van verhardingen en gebouwen. Op basis van het bureauonderzoek bleek dat het archeologisch potentieel van het plangebied erg klein was. Dit geringe potentieel werd eveneens bevestigd door regiospecialist Philippe Despriet. Daarnaast werd een grote mate van verstoring over quasi de gehele oppervlakte van het projectgebied verwacht. Er werd geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd.

Archeologienota Kortrijk - Overlys⁸⁴

Over een terrein aan de Diksmuidekaai werd in 2017 door Hembyse Archeologie een bureauonderzoek uitgevoerd naar aanleiding van de sloop van verschillende panden en de bouw van woningen en een dagcentrum met een ondergrondse parking.

De waardering van de site werd zeer laag ingeschat. Ten eerste omdat het onderzoeksgebied zich in de alluviale vlakte van de Leie bevond. Dit heeft voor dikke alluviale pakketten gezorgd. Ten tweede omdat boringen van de DOV duiden op puinrijke pakketten van 3 tot 5 meter langs de Diksmuidekaai. Ten derde was de kans op bewaring van eventueel aanwezige steentijdartefactsites zeer laag ingeschat door de erosieve werking van de Leie. Ten vierde werd de kans op het aantreffen van sporensites zeer laag ingeschat. Verder werd uit eerder archeologisch onderzoek afgeleid dat er geen dikke afdekkende antropogene pakketten aanwezig zijn. De archeologische sporen zouden zich vrij ondiep in de grond moeten bevinden. Ten slotte was de verstoring in het onderzoeksgebied aanzienlijk waardoor de kans op het aantreffen van sporensites zeer laag tot nihil werd ingeschat. Er werd geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd.

⁸² ROELENS 2017⁸³ ROELENS 2017 p. 37-38⁸⁴ DE SMAELE & PIETERS 2017

Archeologienota IJzerkaai 26-27 (Kortrijk, West-Vlaanderen)⁸⁵

Over een terrein aan de IJzerkaai te Kortrijk werd door Ruben Willaert bvba in januari 2018 een bureauonderzoek uitgevoerd naar aanleiding van de sloop van een deel van de bestaande bebouwing en de bestaande verharding en de renovatie van een pand.

Op basis van het bureauonderzoek werd de inschatting gemaakt dat het onderzoeksgebied een zeker archeologisch potentieel bevatte. De verwachting bestond enerzijds uit de mogelijke aanwezigheid van een afgedekte, dieperliggende archeologisch relevante horizont en anderzijds resten onder de bouwvoor. Echter omwille van de aard van de geplande werken werd verder archeologisch onderzoek niet zinvol bevonden.

⁸⁵ VAN GOIDSENHOVEN 2018

2.3 Synthese onderzoeksresultaten

2.3.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Het plangebied grenst aan de noordzijde van de historische stadskern van Kortrijk. Het is mogelijk gelegen op een deel van de 16^e eeuwse versterking. Het plangebied is gelegen langs een zijstraatje van de hoofdweg tussen Kortrijk en Brugge. Voor het plangebied zelf zijn nog geen archeologische gegevens gekend. In de omgeving werden wel reeds een aantal meldingen gedaan in de Centraal Archeologische Inventaris van enkele archeologische onderzoeken, losse vondsten en indicatoren.

Deze archeologische meldingen tonen intensieve bewoning van de stad Kortrijk aan vanaf de middeleeuwen. Op de Ferrariskaart is te zien dat het plangebied uit één groot landbouwperceel bestaat, met eventueel een hoeve binnen het plangebied gesitueerd in de noordwestelijke hoek.

De Brugse poort ligt ten westen van het plangebied. Voor het plangebied zelf zijn er nog geen archeologische gegevens gekend. In de onmiddellijke omgeving werden wel meldingen gedaan uit voornamelijk de middeleeuwen en de nieuwe tijd. De eerste moderne bebouwing wordt weergegeven op de topografische kaart van 1952-1969. Ter hoogte van de geplande werken is dit de voormalige garage met werkplaats en tanks. Het overige deel van het plangebied behoort tot het Sint-Maartenziekenhuis waarvan de bouw aangevangen werd in 1953 om in 1955 in gebruik genomen te worden.

Het landschap in de onmiddellijke omgeving van het plangebied heeft drastische veranderingen ondergaan ten opzichte van de eerste raadpleegbare kaart. De eerste kaart toont een aanzienlijke versterking met wal en gracht die evolueert naar een indicatie van een waterloopje tot het volledig verdwijnt. Daarbij is er van de voormalige versterkingen geen hoogteverschil meer waarneembaar in het huidige landschap. De aanwezigheid van water in of aan het plangebied maakt ook dat er aanzienlijke werken uitgevoerd moeten geweest zijn om het terrein bebouwbaar te maken, vooral voor een gebouw met dergelijk aanzienlijke afmetingen als het Sint-Maartenziekenhuis.

2.3.2 Archeologische verwachting

Aan de hand van de beschikbare historische informatie en het kaartmateriaal kan niet met zekerheid gezegd worden of archeologische waarden aanwezig zijn binnen het plangebied. Het plangebied werd niet specifiek bij naam vermeld in de historische bronnen.

In de onmiddellijke omgeving van het plangebied zijn voornamelijk archeologische vondsten en indicatoren uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd gemeld en één vondst uit de nieuwste tijd. Deze zijn allemaal ter hoogte van de oude stadsversterking of in het gebied binnen de oude stadsmuren gelegen. In de onmiddellijke omgeving van het plangebied zijn geen vondsten uit de steentijd gemeld.

Er werd wel degelijk archeologisch onderzoek uitgevoerd in de onmiddellijke omgeving van het plangebied. De onderzoeken en vondsten zijn indicatief voor de gekende intensieve geschiedenis van de stad Kortrijk zelf. Het plangebied ligt echter net buiten de grenzen van de stad, gelegen op of grenzend aan de 16^e eeuwse versterking. Deze versterking wordt voornamelijk in het zuiden van het plangebied verwacht en niet ter hoogte van de geplande werken.

Voor de oudere perioden (steentijden-metaaltijden-Romeinse periode) is er niets voorhanden wat betreft historische bronnen die relevant zijn voor het plangebied. Op basis van de landschappelijke gegevens, namelijk de ligging aan de riviervallei van de Leie, is het mogelijk dat oudere archeologische lagen onder dikke lagen fluviatiele afzettingen bedolven zijn. Het gedeelte van het plangebied dat verstoort gaat worden door de geplande werken ligt net op de grens van deze vallei. Alluviale

afzettingen komen hier bijgevolg niet voor maar mogelijk wel colluvium. Bijgevolg kunnen mogelijke resten uit de steentijden en andere periodes nog bewaard gebleven zijn.

Er moet echter rekening gehouden worden dat binnen de contouren van het plangebied dergelijke sporen reeds vernietigd kunnen zijn door de aanleg en afbraak van de stadsversterkingen in de 16^e eeuw en nadien door de bouw van de garage met bijhorende werkplaats en olietanks specifiek voor de zone van de geplande werken. Verder hebben de bouwfasen voor het Sint-Maartenziekenhuis ongetwijfeld de ondergrond verder verstoord. Voor de bouw van het ziekenhuis werd tal van puinhoudende grond aangevoerd om het plangebied bouwrijp te maken. Ter hoogte van de aanwezige kelders is het archeologisch erfgoed al met zekerheid grondig verstoord.

De westelijke snede van het toekomstig studentenhuus beslaat 900 m². Deze zone is niet onderkelderd maar werd wel al talrijke malen heringericht. Voor 1975, de start van de bouw van blok A, was er sprake van een garage met werkplaats en olietanks. Binnen deze zone kon zware vervuiling vastgesteld worden. De garage, tanks en werkplaats werd afgebroken en nadien heringericht om blok A te bouwen vanaf 1975. Verder kon er eveneens al aangetoond worden dat ter hoogte van de bestaande verhardingen de ondergrond al voor minstens 55 cm verstoord is. Door de vele ingrepen die plaatsvonden in de recente geschiedenis van het terrein wordt de archeologische verwachting ook op dit gedeelte eerder laag ingeschat.

2.4 Besluit

2.4.1 Potentieel op kennisvermeerdering

De archeologische verwachting dient steeds afgewogen te worden met de geplande werken om het potentieel op kennisvermeerdering te kunnen bepalen. De geplande werken omvatten de bouw van een nieuw studentenhuus met conciërgewoning en parkeerplaatsen. De volledige oostelijke zijde van het studentenhuus met omgevingsaanleg bevindt zich volledig binnen het gabarit van de gekende versterking (aanwezige kelder). Hier is bijgevolg geen potentieel op kennisvermeerdering. De geplande werken ter hoogte van de conciërgewoning en de parkeerplaatsen zullen eveneens geen potentieel op kennisvermeerdering opleveren daar zij zich ook binnen het gabarit van de bestaande verharding bevinden.

De geplande werken die een eventuele impact hebben op het bodemarchief is de bouw van de westelijke helft van het studentenhuus. In totaal voor een oppervlakte van 895 m² en diepte van ca. 1,8 m – mv.

Bij een controleboring net ten noorden van het plangebied, aan de Burgemeester Vercruysselaan 12-14, kon vastgesteld worden dat de bouwvoor slechts 22 cm dik was. Deze boring werd uitgevoerd op een klein onbebouwd stuk, de overige controleboringen konden niet uitgevoerd worden op het terrein. Het archeologisch niveau kon vastgesteld worden op 30 cm – mv. Deze controleboring geeft een indicatie van het mogelijk archeologisch niveau dat aanwezig was voor het onderzoeksterrein van deze archeologienota. Naar alle waarschijnlijkheid werd het archeologisch niveau reeds bij de recente ingrepen ter hoogte van de zone voor de geplande werken al verstoord.

Ter hoogte van de toekomstige werken werd het terrein meermaals heringericht. Voor de bouw van blok A in 1975 was hier een garage met tal van olietanks aanwezig. Er werd waar mogelijk een onderzoek gedaan naar bodemverontreiniging. Deze bodemverontreiniging werd aangetroffen in verschillende zones en kon toegeschreven worden aan de olietanks en de voormalige garage. Ter hoogte van de tanks die zich oorspronkelijk bevonden ter hoogte van blok A kon geen bodemonderzoek uitgevoerd worden, maar er kan wel gesteld worden dat de verontreinigingen zich over de gehele noordwestelijke zone uitstrekt. Na afbraak van de garage en de tanks werd het terrein bouwrijp gemaakt door gebruik van vervuilende puinhoudende grond. Tussen 1975 en 1982 werd blok A gebouwd en vervolledigd. Rondom werd nog verharding aangelegd die 55 cm diep gaat tov. het maaiveld.

De mogelijke resten van de 16^e eeuwse versterking worden voornamelijk verwacht in het zuidelijk deel van het plangebied, niet ter hoogte van de toekomstige werken. Verder onderzoek, gericht op deze versterkingen zou geen nuttige kenniswinst opleveren ter hoogte van de zone van de geplande werken.

Bijgevolg kan geconcludeerd worden aan de hand van de bodemkundige informatie, de gekende recente verstoringen en de ruimtelijke ligging van het plangebied, dat er geen potentieel op nuttige kennisvermeerdering is bij verder vooronderzoek.

2.4.2 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Op basis van het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek is er onvoldoende informatie over de aanwezigheid of afwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon voldoende bepaald worden. Op

basis van de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek⁸⁶ is verder vooronderzoek niet aangewezen.

⁸⁶ ONROEREND ERFGOED VLAANDEREN 2020 fig.3

3 Samenvatting

Naar aanleiding van een omgevingsvergunningsaanvraag heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. De initiatiefnemer plant de bouw van een nieuw studentenhuus met conciërgewoning en bijhorende parkeerplaatsen. Er werd een bureauonderzoek uitgevoerd. In het bureauonderzoek stonden het landschappelijk kader, cartografische bronnen, gekende archeologische waarden uit de onmiddellijke omgeving en historisch kader centraal.

Uit de historische en cartografische bronnen blijkt dat het plangebied net buiten of grenst aan de historische stadskern van Kortrijk. De evolutie van het plangebied en de onmiddellijke omgeving aan de buitenkant van de stadsversterking naar intens bebouwd gebied heeft grote bodemingrepen met zich meegebracht. Zo werd het terrein voor de toekomstige meermaals heringericht. De eerste bebouwing was een garage met werkplaats en olietanks die de ondergrond ernstig vervuilden. Bij de afbraak werd vervuilende puinhoudende grond gebruikt voor de bouw van het ziekenhuis. De archeologische verwachting voor het plangebied is eerder laag en het te behalen nuttige kennispotentieel is zeer klein tot zelfs onbestaand.

Het besluit is dan ook dat verder archeologisch (voor)onderzoek in het kader van de geplande werken met aan de zekerheid grenzende waarschijnlijkheid niet zal of kan leiden tot nuttige archeologische kenniswinst. Vervolgonderzoek is om deze reden dan ook niet nuttig, noch noodzakelijk.

4 Lijsten

4.1 Figurenlijst

Figuur 1: Huidige situatie gezien vanuit het noorden	5
Figuur 2: Aanduiding verontreinigde zones binnen de contouren van het plangebied.....	8
Figuur 3: Aanduiding van de uitgevoerde boringen om de diepte van de verharding na te gaan.....	9
Figuur 4: Boorbeschrijving	9
Figuur 5: Plangebied met aangeduide te slopen constructies. De te slopen constructies relevant voor de geplande werken van deze archeologienota zijn Blok A (rood) en Blok B (groen)	10
Figuur 6: Inplantingsplan ondergrondse verdieping	13
Figuur 7: Inplantingsplan gelijkvloers.....	14
Figuur 8: Doorsnede van het studentenhuus.....	15
Figuur 9: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) met waterwegen (digitaal; 1:1; 14-08-2019)	20
Figuur 10: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) met waterwegen (detail) (digitaal; 1:1; 14-08-2019).....	21
Figuur 11: De vorming van de Vlaamse Vallei in de loop van het pleistoceen	22
Figuur 12: Schematische voorstelling van een vlechtend geulenpatroon, zoals dit in de Vlaamse Vallei actief was in het weichseliaan	23
Figuur 13: Schematische voorstelling van een meanderend rivierenpatroon, zoals dit in de vallei van de Leie actief is vanaf het laatglaciaal. 1: Kronkelwaarden (binnenkant van de rivierbocht), 2: Oeverwal (buitenkant van de rivierbocht), 3: Komgronden, 4: Oude, verlande riviermeander.	24
Figuur 14: Plangebied op de tertiairgeologische kaart (digitaal; 1:50.000; 14-08-2019).....	26
Figuur 15: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:200.000 (digitaal; 1:1; 17-07-2019)	27
Figuur 16: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000 (digitaal; 1:50.000; 17-07-2019).....	28
Figuur 17: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende het plangebied	29
Figuur 18: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (digitaal; 1:20.000; 17-07-2019)	30
Figuur 19: Kaart van J. Deventer (1550-1565) met indicatie van plangebied in rode cirkel (1:8.000; digitaal; 16/08/2019)	33
Figuur 20: Kaart van Pierre Le Poivre (1580) met indicatie van het plangebied in rode cirkel (digitaal; 16/08/2019)	34
Figuur 21: Plangebied op de Ferrariskaart (analoog; 1:25.000; 16-08-2019)	36
Figuur 22: Plangebied op de Vandermaelenkaart (analoog; 1:20.000; 16-08-2019)	37
Figuur 23: Plangebied op topografische kaart 1952-1969 (1:20.000; digitaal; 14-08-2019)	38

4.2 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (digitaal; 1:10.000; 01-12-2020).....	2
Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) (digitaal; 1:250; 01-12-2020).....	3
Plan 3: Plangebied op de meest recente orthofoto met aanduiding aanwezige kelders (digitaal; 1:1; 30-11-2020)	6
Plan 4: Plangebied op de topografische kaart 1952-1962 met aanduiding van de geplande werken de vastgestelde vervuilde zones (digitaal; 1:1; 02-12-2020).....	7
Plan 5: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op orthofoto(digitaal; 1:1; 30-11-2020).....	12
Plan 6: Plangebied en omgeving op de CAI-kaarten weergave van de archeologienota's (gearceerd) (digitaal; 1:1; 30-11-2020).....	41

4.3 Tabellenlijst

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.	39
Tabel 2: (Archeologie)nota's en/of eindverslagen in de regio	42

5 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel. Available at: https://www.onroerenderfgoed.be/sites/default/files/2019-03/CGP_V4_geen_TC_20190322.pdf.
- AGIV, 2020a. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Digitaal Hoogte Model.
- AGIV, 2020b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootchalig Referentiebestand (GRB).
- AGIV, 2020c. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- AGIV, 2020d. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- BORREMANS, M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Gent: Academia Press.
- BROOThAERS, L., 2003. *Geologie van Vlaanderen, een schets*, Brussel.
- CAI, 2020. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.
- CARTESIUS, 2020. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.
- DENEWET, L. & RINGOOT, F., 2017. Molenecho's. Available at: <http://www.molenechos.org> [Accessed December 15, 2016].
- DESPRIET, P., 1990. *2000 jaar Kortrijk. Topografische atlas. Van ambachtelijke Romeinse nederzetting tot moderne stad*, Kortrijk.
- DESPRIET, P., 2013. Archeologische atlas van Kortrijk. Deel I Buda en Overleie. *Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West Vlaanderen*, 84.
- DESPRIET, P., 2008. Kortrijk en Vauban (1633-1707). Het ontstaan en de topografie van een vesting. 4de to 19de eeuw. *Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West Vlaanderen*, 68.
- DOV VLAANDEREN, 2020a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2020b. Databank Ondergrond Vlaanderen, neogeen/paleogeen (tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2020c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- ERFGOED KORTRIJK, 2019. Beeldbank. Available at: <https://beeldbank.kortrijk.be>.
- GEOPUNT, 2020a. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at:

- <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2020b. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2020c. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854).
- VAN GOIDSENHOVEN, W., 2018. *Archeologienota IJzerkaai 6-27 (Kortrijk, West-Vlaanderen)*, Sint-Michiels-Brugge.
- GOOGLE, 2020. Google Street View. Available at: <https://www.google.be> [Accessed January 11, 2018].
- IOE, 2020. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.
- JACOBS, J. et al., 1999. Toelichting bij de quartairgeologische kaart van België, Vlaams Gewest: Kaartblad 29 Kortrijk. , p.69.
- KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2020a. Atlas van Jacob van Deventer. Available at: <https://www.kbr.be/nl/atlas-van-jacob-van-deventer> [Accessed April 14, 2017].
- KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2020b. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.
- DE MOOR, G., 1997. *Toelichting bij de quartairgeologische kaart van België, Vlaams Gewest: Kaartblad 21 Tielt*, Gent.
- DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. *Geomorfologische kaart van België 1:50000*, Leuven.
- DE MOOR G., VERMEIRE S., A.R., 1999. *Geologie van het quartair, kaartblad 22 Gent*, Gent.
- ONROEREND ERFGOED VLAANDEREN, 2020. Een beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek. Available at: https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/images/stroomschema_stedenbouwku ndig-verkaveling_v7.pdf.
- VAN RANST, E. & SYS, C., 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000). , (April), p.361.
- ROELENS, F., 2017. *Kortrijk, Burgemeester Vercruysselaan 12-14. Realisatie Bioplanet en bijhorend opleidingscentrum. Resultaten archeologische prospectie zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek)*, Available at: <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/2650>.
- DE SMAELE, B. & PIETERS, H., 2017. *Het Cleyn Broel. Archeologienota voor het onderzoeksgebied Sint-AmandslaaDiksmuidekaai te Kortrijk, Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 26*, Gent.
- VAN STRYDONCK, M., DE MULDER, G. & ALDERWEIRELDT, M., 2000. *De Schelde: verhaal van een rivier*, Leuven: Davidsfonds Uitgeverij nv.
- VERBRUGGEN, C., DENYS, L. & KIDEN, P., 1991. Paleo-ecologische en geomorfologische evolutie van Laag- en Midden-België tijdens het Laat-Kwartair. *De Aardrijkskunde*, 1991/3, pp.357–376.
- VERHULST, A., 1999. *The rise of cities in North-West Europe*, Cambridge.

WARLOP, E., 1968. *De Vlaamse adel vóór 1300*, Handzame: Familia et Patria.